

111

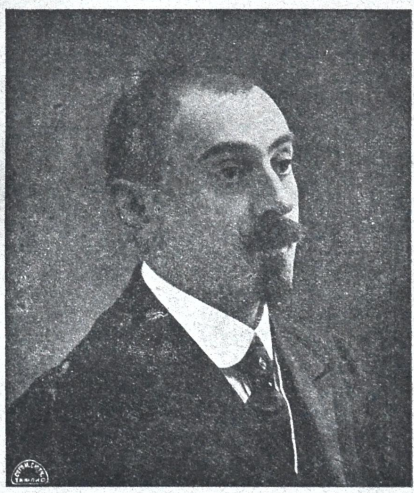
1923 22 1/2

ქვირა, დეკემბრის 23.

ფასი 15 კპ. ჩიკ.

1923 წ. — № 3

კომპ. ჯაქარია ფალოაშვილი
 მისი ახალი ოპერის „ღაისი“-ს დადგმის გამო.

შ ი ნ ა რ ა ს ი: № 3.

მეთური—ხილია გასადები
ვახტანგ გარბიჭი—ზ. ფალიაშვილის ოპერა
„დაისი“

მ. ბოქორიშვილი—მკვლევობა
ბ. ხ—ლი—თეატრი და ექსპრესიონიზმი
ტრ. რამიშვილი—სიყვარულის სახეობათან,
პიესა სამ მოქმედებად
ნარკანი—ხელოვნება ჩვენში
გობრონ ავარელი—მოგონება სინათლის
გერცელ ბააზოფი—„მარად მგზავრის“
მონილოგიდან

ვ. რუხაძე—ქარი (ლექსი)
კაიუს პელ—ამბორო მიწასთან
ვ. კირვალიძე—ალ. ყაზბეგი, მოგონება
კაი-ეწერელი—მე ეს მიყვარს, აკოპ აკოპიანისა
მ უ შ ა - მ წ ი რ ლ ბ ა ზ

პ. დვანელი—„ამონაკვეთი“
ზ. ჭიჭინაძე—ტუფ. მუშების პიროვ. ჟურნალი „მუშა“
რ ბ ე მ ნ ე ხ ი ა

შ. ბ—ძე—ქართული თეატრი
ხცენის მოყვარე—სახალხო თეატრი
თეატრალი—საგარეგოს თეატრი
ბიბლიოგრაფია, ხელოვნების ქრონიკა

„თეატრი და ცხოვრება“-ს ფონდი

სალამი განახლებულ „თეატრი და ცხოვრება“-ს სალამი და გამარჯვება „თეატრი და ცხოვრება“-ს რედაქტორს და ყველა მათ, ვინც ამ ჟურნალის გამოცემა ითავა. ამახთანავე გარდაცემულ წილის ერთ ლირას ჟურნალის საგამომცემლო ფონდის მისამართებდალ.

ჩემის ხზრივ ვიწვევ, რომ გაიღონ თავისი წელილი: მალაქია იოანის ძე ქოჩლაძეს, სერგო გრიგოლის ძე კერესელიძეს, ნოე კონსტანტინეს ძე გოშაძეს და მარკოზ ლომჯანიძეს.

ვ. კირვალიძე.

კოჩასკომუნისტო საპურაღლეგოდ

I „თეატრი და ცხოვრება“ თქვენი იარაღია ხელოვნების ყოველ დარგისა და ქვეყნის წინსვლის სამსახურისათვის.

II. სწორედ მხოლოდ სიმართლედ. ანგარებით და პირადი ანგარიშით რედაქცია შეცდოსში არ შეიყენათ: იყავით მართალი, პირდაპირი და სამართლიანობის მოციქული.

III. ყურადღებით და სიყვარულთ მოეპყარით ხელოვნებისა და საზოგადოებრივი ცხოვრების ყოველ უანგარო მუშას.

IV. განსაკუთრებით აღნიშნეთ ყოველი ნაბიჯი სახალხო-სასოფლო თეატრის მუშაობა და სახალხო სახლების ვითარება.

V. ყოველი ცნობა დაბა-სოფლისა, სახალხო თეატრთა და საერთოდ ხელოვნათა ცხოვრებიდან დაუყოვნებლივ მოაწოდეთ რედაქციას ყოველ კვირა.

VI. ხაზით უღიარო არ აქვთ, შურისძიებით —ლირსეული არ დაამცროთ.

VII. ერთგულად ავრცელებთ ხალხში თქვენი ჟურნალი „თეატრი და ცხოვრება“ და მის საგამომცემლო ფონდის გაძლიერებას ხელი შეუწყეთ.

VIII. სწორედ ქალაქის ცალ მხარეთ, გარეგნით და ნათლად.

მილიაბა ხალხ მოწარა

1910 XIV **წელიწადი ამთოთხვამბა** XIV 1924

თეატრი და ცხოვრება

სათეატრო-სახელოვნო სურათებიანი ყოველკვირეული უპარტიო ჟურნალი იუმორისტული განყოფილებით

ლუკაწი, პოეზია, პუბლიკა, მსაცვრთმა, წინდაკაობა, საზოგადოებრივად ცსოვრება.

ჟურნალში დაბეჭდება: წერილები, პიესები, ლექსები, მოთხრობები, სცენები, მინიატიურები, სათეატრო-სამწიგნობრო-სახელოვნო ქრონიკა ჩუნი და უ ხოეთისა, რეცენზია მემოხილვანი, მოლაწვება სურათები, შარეები და სხვა.

მონაწილეობენ ცნობილი და მხარაბული და ახ აზარდა ნიხიერი მწარელები.

შანა: წლიურად . . . 10 მან. ჩერ.
ნახევარ წლით. . . 6 " "
თითო ნომერი . . . 15 კაპ. "

მოკითხეთ რკინის გზის კიოსკებში და გზუთის გამყიდველებთან.

მიიღება დასაბეჭდათ განცხადებანი დაკლებულ ფასებში.

რედაქცია: რუსთაველის პრ. № 10 (ეზოში, ომში დაჭრილთა შრომის არტელ „ახალი წრე“-ს სამმართველოში)

რედაქტორის პირისპირ ნახვა შეიძლება 11—12 ს. რედაქციამში.

რედაქტორი: იოხებ იმედაშვილი.

გამომცემელი: **ომში დაჭრილთა შრომის არტელი „ახალი წრე“.**

1910-1923

წელიწადი XIII

№ 3

ფ ს ი შ ძ რ მ

„თეატრი და ცხოვრება“

ყოველკვირეული სულთა-
ბიანი ჟურნალი

რედაქციის დრ. ბინა: რუსთველის პრ.,
№ 10 (ქუჩაში, ომში დაჭრილთა შრო-
მის არტელი „ახალი წიგნი“).

ფოსტით: ტფილისი, რედ. „თე-
ატრი და ცხოვრება“
იოსებ იმედაშვილს.

თეატრი. პოეზია. მუსიკა მხატვრობა. ქანდაკობა. საზოგადოებრივი ცხოვრება.

ლარხა 1910 წ.

პირა, დეკემბრის 23

გამოცემა 1923 წ.

დეკემბრის 23

ხილია მოგახსენებთ სოფლისა და ქალაქის
ბ.საღმე ურთიერთობაზე ხელოვნების მხრივ.
სოფელსა და ქალაქს შორის ხილია
ჩატეხილი.

ერთი გვარტომის ხალხი შეგნება-შემცნებთ
ურთიერთისთვის დაყრუბუნჯეულთა.

გაპქრა ის დრო, როცა სოფელს თავისებური
ხელოვნება ჰქონდა: დღობა-ღხინები, ცეკვა-ქიდა-
ობა, ბურთაობა, ჯირითი, ზმა-ლექსაოზაში შეჯიბრ-
რება და სხ., სადაც ხალხი იჩენდა სხეულის სიპარ-
ჯვეს, გონების სიმკვირცხლეს, თვალ-ტანადობის სიმ-
შვენეს და მიმა-პაპათავან დაღმორქმულ ჩვეულებით
სულიერად საზრდოობდა,—

ქალაქი და სოფელი ურთერთზე უფრო გადა-
ხლართული იყო.

დღეს-კი თითქმის ყოველი ამის საშუალება
მოისპო.

აქა-ქ აშენდა „თეატრები“, ზოგან ეკლესიე-
ბი სახალხო სახლებად გადაკეთეს, მაგრამ რა?
თეატრის უმაღლესი მიზნის განმსახიერებელი
ძლიერ ცოტანი მოიპოვებინ.

ზოგან ღარიბი ხალხი წარმოდგენას ვერ დას-
წრებია, ზოგან—წარმოდგენა წარმოდგენას არა
ჰკავს, ან და—სცენის მუშაქნი, უსახსობის გამო,
საქმეს სასურველად ვერ გასძლოიან და სხ.

და, აი დღეს სწორედ ამ მხარეს უნდა მიექ-
ცეს უდიდესი ყურადღება.

პირველდაწყებითი სკოლა თუ წერაკით-
ხვას ავრცელებს და, შეიძლება, ხშირად ამ წე-
რა კითხვის შესწავლელი „მოხე მწერლად“ გამოი-
ზარდოს, ხალხის მიწენდ,—საერთოდ ხელოვნებას
და კერძოდ რიგიანად დაყენებულ თეატრს ევალი-
ბე ხალხი აღზარდოს, გონებრივ-ხეიობრივად, საზო-
გადოებრივად მოამზადოს ნამდვილი საზოგადოებ-
რივი ღირებულება.

რეპერტუარი, რა თქმა უნდა, უმთავრესად
სოციალური შინაარსის უნდა იყოს, თანამედროვე

მისწრავებთა ამსახველი და ხალხის ყოვა-ცხოვრე-
ბის დამსურათეველი.

ვერც ერთ სახელმწიფოებრივ-საზოგადოებ-
რივ მცნებას უშუალოდ ხალხში ისე ვერავითარი
საშუალება ვერ შთანერგავს როგორც საერთოდ
ხელოვნება და კერძოდ რიგიანად დაყენებული
სცენა.

ამიტომ მთავრობის სათანადო უწყებამ ამას
ღიდი ყურადღება უნდა მიაქციოს,—თუ არ მოე-
პოება, მთავრობისგან საჭირო თანხა გამოითხოვოს
და უმაღლესი ნივთიერი დახმარება აღმოუჩინოს
დაბა-სოფლის დრამატულ წრეებს, სცენის მუ-
შაქთ.

ეს ერთი. მეორეც: არის დაბა-სოფელი, სა-
დაც სათეატრო შენობა მოეპოება, მაგრამ საჭირო
ხელმძღვანელი კი არა. ამისათვის დედა-ქალაქმა
უნდა მიაწოდოს სასცენო ძალები—მცოდნე რეჟი-
სორ-ხელმძღვანელი და მსახიობნი,—სტუდიელები
და სხ.

მესამე: შესაფერი პიესები შეირჩეს (ერთი,
ორი, სამი), სავანგებო დასის მიერ მომზადებული
და, ცოტად თუ ბევრად, თვალსაჩინო ცენტრეში
გაიგზავნოს; დასი წარმოდგენების გასამართავად ხან-
გამომშვებთ.

მომწინააღმდეგებელი ქართულმა დრამ. დასმა და-
ბა-სოფელში მოგზაურობით თუ მთელი ეპოქა
შექმნა ქართველი ხალხის ცხოვრებაში, დღეს იგი-
ვე დრამ. ხელოვნების დასი არა ნაკლებ სამსახურს
გაუწევს ჩვენის ქვეყნის წინსვლას—ქალაქისა და
სოფლის შორის სულიერი ძაფების გაბმას, კულტურულ
ხილის გაღებას.

და ეს იქნება ჩვენის აღორძინების უდიდესი
მუკვლავები: ჩვენი სოფელი, მდიდარია თვისი იდე-
მალ სულიერი ძალებით. საჭიროა მისი გაღვივება
და საერთო ფერხულში ჩაბმა.

ზ. ფლაიშვილის რეპერა „დასი“

„აპსალომ და ეფერი“-ს ავტორმა ზ. ფლაიშვილმა ქართულ საოპერო ლიტერატურის კიდევ ერთი მარგალიტი მიუძღვნა თავსი ახალი ოპერა „დასის“ სახით. კიდევ ერთხელ წარსდება ჩვენ წინ ნიჭური კომპოზიტორი და დაიპყვინდა სახელი როგორც დიდი კომპონისტის. მისი „დასი“ დარჩება როგორც საუკეთესო ნიმუში ქართულ მუსიკალურ ნაწარმოების, სადაც განმარტებულია ეროვნული ხალხური ჰანგები მთელი თავისი სილამაზით და ღრმა შინაარსით.

ვიტყვით უფრო მეტს: „დასიში“ მოცემულია მთელი ჩვენის ხალხის ადამ-ჩვეულებანი და მთელი ოპერა აგებულია რელიგიურ რიტუალურ განცდაზე.

ზ. ფლაიშვილს მიღის იმ გზით, რა გზითაც წავიდა მისი მასწავლებელი: ტანევეი. ბევრს იქნება ეუსხოვის ეს მხარე მუსიკალურ ნაწარმოების, მაგრამ მუსიკალური მეტყველება ამის გაერვზე შეუძლებელია აისახოს.

დამატკიცებელი საბუთები:

რ. ვაგნერის „პარსიფალი“ და „ნიბელუნგების ბეჭედი“ აშენებულია ამ რელიგიურ რიტუალზე. რუსეთის კომპოზიტორების, როგორც მაგალითად: მუსორგსკის და ბორდინის ნაწარმოებში მთელი ხალხური ჰანგების ენერჯია და ცლილია ამ რიტუალზე. თვით ისეთი რეკვილიტიონერი როგორც იყო დიდებულ სერიაზინი, თავის ნაწარმოებების ქარტხილში, იერ ასცდა ამ გზას.

ამ მხრივ ზ. ფლაიშვილს ვერავინ უჩიერებს მუსიკალურ ნაწარმოების რაიმე ტენდენციობას.

ზ. ფლაიშვილი დიდი ორლანსტია. მან საუცხოოდ იცის კათოლიკური საეკლესიო მუსიკა და კჰელას სიტყმით დაუწუწუაბებია თავისი დიდებულ ანსამბლები და საგუნდო ნაშრობები.

„დასის“ მუსიკა—ბევრგან ეკლექტიურია. კომპოზიტორი აქ ძღვევა უფრო დიდ ვასაქნს და თავისუფლად შეგვიძლიან ჩვენ ვთქვათ, რომ ზ. ფლაიშვილის სახით, ჩვენ გვეყავს ევროპულად მოაზროვნე და განათლებული მუსიკოსი.

ამს ღდაღებს ოპერის ტენიკური მხარე, რომელიც გამართულია დიდი ისტატის ხელით.

ოპერის მთელი ორკესტროვცა აფურულია, წმინდა და ფაქიზია. ყოველი კალმის მოსმა დიდი ტენილებით არის აღსავსე. უფერტურადან დაწყებული და თვით დიდებულ ფინალის სცენამდე ორკესტრი იძღვევა ისეთ შეხმატკილებულ მუსიკალურ ფიჯურაციებს, ისეთ სმენის მჭკრე იფექტებს, რომ თამამად გაუტოლდება ევროპის ზოგიერთ მუსიკოსებს ნაწარმოებში. მხოლოდ მეორე აქტის გრანდ-ფინალში ანსამბლი გავანანებს ვერლის „აიდა“-ს და მეიზბერგის „ჰეგენბერგის“-ს ანსამბლებს. აქ ჩვენ გულწრფელ საღამს უმჯობინ ნიჭიერ კომპოზიტორს, რომლის გამარჯვება არის ანმდვილო გამარჯვება და სიხარული ქართულ მუსიკალურ ხელოვნებისაც.

„დასიში“ შეტანილია ისეთი ხალხური სიმღერები, უროგორც არის „თავო ჩემო ბედი არ გიწერია“, „სული ბოროტო“, გურული ფერხული, „ალი ფაშა“ და სხვა. აქ შეიძლება გავეცამათოთ ავტორს, თუ რამდენად მისაღებია მუსიკალურ ნაწარმოებში ისეთი მოძველებული და ბანალური სიტყვებით ამღერებული „თავო ჩემო ბედი არ გიწერია“ სიმღერის შეტანა, რომელსაც საქართველოს ყოველ კუთხეში მღერიან და დასულია უკანასკნელ შამონამდე? მაგრამ ზ. ფლაიშვილის ისტატობამ ამ „შაბონის სძლია და „მოძველებული“ ჰანგი აამეტყველა დიდი მუსიკალური ელვარებით.

შესანიშნავია უკანასკნელი მოქმედების მალხაზის სიკვილის სცენა: „დამშვიდდი, მარო, გული იჯერე“, რომელიც ლიტ-მოტივის სახით გვხვდება ოპერის შესვალში და მოქმედების დრის მეორედება. ხოლო ფინალის სცენა მაროს გოდება ნამდვილი მწუხრია და ორკესტრის მთელი „piuissimo“, მისი ფლაყულტები და კავშინანი აკორდები გაისმის როგორც კათოლიკურია ზარის რეკა.

შესანიშნავი ინსტრუმენტლობაა: ჯადოსნურია წყვებით ათამაშებული ყოველი საკრავი და დიდი ტემპერამენტით ელვარებული.

ბევრს უსათუოდ იმტერებს, ის თუ რამდენად ენათესავენა „დასიში“, „აბესალომს“ და გაპაყდე პარალელ. პირადად მე დაუშუებლად მიმჩინია „დასიზე“ სტეჟან, რომ იგი ბევრად ჩამოუვარდებოდეს ზ. ფლაიშვილის პირნოსს და ნაკლებად იყოს საინტერესო მუსიკალურ შინაარსის მხრივ: პირიქით, აქ ჩვენ კომპოზიტორმა მოგვცა ახალი ფორმა: ჰიუმორის და ლირიკის. „აბესალომ“ ეთერი“ მუსიკალური დრამაა. იგი დარჩება ჩვენს სიაოპერო რეპერტუარში როგორც ქართულ კლასიკურ მუსიკის გამოშხატელი. „დასის“ საინტერესოა სხვა მხრივ აქ უყვე ქართულ მუსიკას ეტყობა დიდი ევროპიზაცია. ირღვევა სულ ახალი რკალები და ისხებება ქართული კოლორიტი და სტილი. „დასიში“ ჩვენ გხვდებით „აბესალომის“ ნათესავ ჰანგებს, მაგრამ ეს მარეწენებელი მხოლოდ კომპოზიტორის თავისებურ სტილის და მუსიკალურ გამოთქმის მატრეკების, რომელიც ყოველთვის ყველა კომპოზიტორს თანა სდევს.

ამს გარდა ოპერა „დასის“ ბევრს მოიგებდა, რომ დაწერილი იყოს კარგ ლიბრეტოზე. სანწყუხაროთ ყველა ქართველ რაპერებს, ლიბრეტოების მხრივ, ასეთი ბედი ხვდება. „დასის“ ლიბრეტო, როგორადაც „აბესალომის“ და განსაუთრებით კი დ. არაყივილის „სიოთას“, ლიბრეტოები უწყოია. თუმცა ისიც უნდა აღინიშნოს, რომ საერთოდ ლიბრეტისტების შორის ერთი ორი სმაი კაკი შეიძლება დავასახელოთ, მათ შორის ბარბიე, რომელთაც დაუწყობიათ ხეივანი ლიბრეტოები. კარგი ლიბრეტისტი, კარგი მუსიკოსი უნდა იყოს. ეს იგრძნო რ.

ვაგნერმა და თავისა ოპერების უპრავლესი ლიბრეტოები ან თითონ სწერა და ან ნამდვილ მუსიკონებს აწერინა. ამიტოაა, რომ ვაგნერის ოპერების დრამატული განვითარება ყოველთვის მისან შეწონილია და სავსებით ფიანსზება მუსიკალურ შინაარსს.

„დაისის“ დადგმა ჩვენს სცენისთვის ნამდვილი ხელოვნების დღესასწაულია და 19 დეკემბრის (1923 წ.) თარიღი აღინიშნება ქართულ მუსიკალურ ხელოვნების ისტორიაში როგორც დიდი ზემო.

დადგმა და შესრულებაც „დაისის“ საინტერესოა, რომლის შესახებ ვილაპარაკებ შემდეგ ნომერში.

ვახტანგ გარიკი.

მკვლელობა

სასაფლაოზე.

რა ვიცი რად მიყვარს იქ ხეტიალი, განსაკუთრებით როცა მთვრალი ვარ.

განმარტოებული, მიოვლელი სამარე და პაწია ყვავილი.

სახელი არ ვიციდი ამ ყვავილის, სუნი არ ჰქონდა მას, არც თუ დილში გაკეთება მიყვარს. და რა ვიცი რად მოგწყვიტე იგი? ალბად ლამე უნდა გამეტანჯა უძილოთ.

თანაც მთვრალი ვიყავი...

(იმედია არავის გაუკვირდება)

ჰო და...

აი სიზმარი.

მაგრამ არა, სიზმარი არ იყო ეს.

ფანჯარაში გამზირალ სინათლის შუქს შეყვია.

(მიმიხვდებით. ფანჯრებზე ფარდა არმიფარია). დადგა სასთუმალთან.

— რად მოსწყვიტე ყვავილი?

ლოთურ გამმდებლობით-მიუფე:

— მოეწყვიტე, მერე რა?

ატირდა.

— უღმობელო! ჩემი სული სციოცლობდა იმ ყვავილში, რა იქნებოდა კოტახნით ეცქირა ჩემს სულს დედამიწისთვის, რომელიც ასე უღროოდ მოწყედა სციოცლეს.

დედის მზარუნველ ხელს არ დაურგავს ის; მეგობრის იარგულ ხელს არ მოუტანია იგი.

-- მაშ ვინ დარგო?

შევეკითხე და ავკანკალი. შიშით სახეზე საბანი ავიფარე, რომ არ დამენახა მოუპატოებელი სტუმარი.

— სამარეში ჩატანილ მოკრებებმა აღზარდეს იგი და... შენ სტარი?

რა ვიცი ვტირიდი თუ არა (ჩვენ საუკუნეში განა კიდევ შეიძლება ტირილი?)

თვალდა ძილი ფიქრებით დამიმბეული.

ტრადიკოსი ალ. იმედაშვილი მისი გასტროლების გამო („ოტელი“ „ოიდიპოს მეფე“ და სხ.) ტფილისში.

შიში და ცახცახი მთელი ღამე.

დილით...

გა ფითრებული მოვცილდი საწოლს. ოთახი სამარისა და საკმევლის სუნით იყო გაუღენთილი.

როდესაც სარკეში ჩავიხედე, თმის ღეროები როგორც ქიმიბივით დაშვებულაყვნენ სახეზე შევერცხილიყვნენ.

(ამით მსურს აფხსნა ჩემი გაჭაღარაგება. მოხუცი არავის ვეყოლი. შიშის ბრალია.

ამბობენ: შიში სიბერეზე უფრო სათაკილო არისო.

მაგრამ მაიდი და ნუ შეგეზინდება მკვლელი ბის.

მართალია ჩვენს საუკუნეში მკვლელობა საშიში არ არას, მაგრამ ვის დამისახელებთ, რომ ჩემ გვარი მკვლელობა ჩაენიოს?)

სამარეზე ყვავილის მოწყვიტით მე მოგვალი სული მიცვალებულის.

მის. ბოჭორიშვილი.

თეატრი და ექსპრესიონიზმი

წერილი მეორე *)

ექსპრესიონიზმის სამშობლო გერმანიაა. ჩიასახა ის ჯერ კიდევ საერთაშორისო ომამდის, მაგრამ მისი განვითარება და მომწიფება ხდებოდა ომის წლებში, 1914—1918 წ. წ. განსაკუთრებით.

ექსპრესიონიზმი ლიტერატურასა და ხელოვნებაში უპირდაპირდება იმპრესიონიზმს. განსაკუთ-

*) იხ. თეატრი და ცხოვრება № 2.

რებთ კი მისი იერიშები მიმართულია ნატურალიზმის წინააღმდეგ, რომლის ნიშნის ქვეშ მიმდინარეობდა კულტურული კაცობრიობის ცხოვრება მე-19 საუკუნეში.

ნატურალიზმისათვის არსებობდა მხოლოდ ბუნება, სინამდვილე, როგორც უმაღლესი კანონი, რომელსაც უნდა დამორჩილებოდა ყოველი სულადმული.

ადამიანიც, რომელმაც შეიგრძნო ბუნების ძალთა მთელი საშინელება, იძულებული იყო დამორჩილებოდა მის კანონებს, რადგან, წინააღმდეგ შემთხვევაში, მის სრული განადგურება მოელოდა.

ადამიანი, გრძნობდა რა ამ შოსალოდნელ კატასტროფას, ყურადღების აღარ აქცევდა უკვე თავის სულში ატყობს გრძნობებს და ქართველებს და ის თანდათანობით უთმობდა ბუნებას თავის პირად თავისუფლებას, რომელიც დღინების ბრძოლის შედეგ მოიპოვა მან განათლებულ საუკუნეში, ამრავათ ადამიანი თავისუფლოდ არსებობდა გარდასიკა ისევე მონად; მან უაპარგა მოქმედების თავისუფლება, რომლის სრული პატრონი ვახდა ბუნება; ეს უნაინკნელა-კი თანდათან ძლიერდებოდა და მისი გავლენა ადამიანზე უაშინლო იზრდებოდა.

ბუნება იყო პირველი ფენომენი, რომლის გარეშე არ არსებობდა არავითარი შემოქმედება.

და ადამიანიც ჰქმნიდა ბუნების წაბაძეთ, მის „მე“-ს, მის ინდივიდუალობას ამ შემოქმედებაში მეტათ ნაკლები წილი ექო.

დაიარღა ადამიანის და ბუნების შორის არსებული წონასწორობა, ბუნება შეიკრა ადამიანის სულში და სავესებით დაისაკუთრა ის.

მაგრამ ადამიანის პირად თავისუფლების მისპობას ხელი შეუწყო იაგრადე მეორე მოვლენამ, რომელიც ფესვები იმავე ბუნებაში აქვს ვაზადარი: კაპიტალიზმის შექმამ ცხოვრების ყოველ დარგში ღუზიდან მოხსნა ადამიანის სული და მდებარე ტალღებში გადაისროლა ის. ქარხნების და ფაბრიკების კვამლმა, მანქანების და დინამოების მუდმივმა გუგუნამ, ორთქლმავლების და გემების ავილმა შექნეს ის ქაოსი, რომელშიც მუდარ ერეკვა ადამიანის სული.

ამ ქაოსში ყველა იბრძვის ერთმანეთის წინააღმდეგ. და ამის ლოკალი დასკვნა: საერთაშორისო ომი, უმაგალითო სისხლის ღვრა, საერთო ნგრევა, ქაოსი, გაქარვება.

ადამიანის სულის ის ნაწილი, რომელიც გადაარჩა ბუნების უშუალო გავლენას, ჩაითრია თავის მორევეში და ამ საერთო საშინელებამ, სადაც ყველაფერი ადამიანურისა სისხლში იხრჩობა, სადაც ადამიანური თვისებები ჯილდარ სძლებენ სულის დახეტიალ კანში.

რა თქმა უნდა, ასეთი მდგომარეობის ხანგრძლივად დარჩენა შეუძლებელი იყო და ამ საერთო ნგრევასა და ქაოსში თავს იჩენს ახალი მიმართულება—ექსპრესიონიზმი, რომლის დროშაზე აწერია ადამიანის სრული განთავისუფლება.

ექსპრესიონიზმი წინააღმდეგა ბუნებას: ის სცნობს მას როგორც ძალას, მაგრამ არ სწავს მისი ქვეშარბიტება და გარდღეობა. ყურადღების ცენტრი ექსპრესიონიზმში ადამიანია. ადამიანი უნდა ბატონობდეს ბუნებაზე, და არა პირიქით. ბუნება უსუსო რამ არის: მხოლოდ ადამიანი აძლევს მას სულს, გონებას და ფორმას.

ექსპრესიონიზმისათვის ადამიანი ერთადერთი მიზანია: ლიტერატურასა და ხელოვნებაში ექსპრესიონიზმი ემსახურება ადამიანის გრძნობათა, განცდათა და სულიერ მეობის გამოხატულებას.

ექსპრესიონიზმი ერთის მხრივ ამტყვევებს მის ჯაჭვებს, რომელიც ბორკავდენ ადამიანის ბუნებისაგან დაშოთქიდებლათ განვითარებას და სრულყოფას, მეორეს მხრივ კი ექსპრესიონიზმი სცილილობას დაბრუნუნოს ადამიანს დაქარგული ადამიანი უ რ ი ღისება და სრუმიანდე.

ძიება ადამიანისა, —აი ძართათი იღვა ექსპრესიონიზმის.

თავისადად იგულსხმება, რომ ამ მიმართულებით ექსპრესიონიზმი უარყოფს ყოველგვარ საშუალებას; რაც სიციცხებს უსპობს ადამიანს; ექსპრესიონისტები სასტაკი მოწინააღმდეგენი არიან ომის. ისინი ქადაგებენ ქრისტიანულ სიყვარულს ყოველ არსისადმი, რაც კი სცხოვრობს და სულადმულობს.

ექსპრესიონიზმი ეძიებს ადამიანს და ამ ძიების გზაზე მისთვის არ არსებობს არავითარი სახელმწიფოებრივი საზღვრები, — ის ინტერნაციონალურია.

ექსპრესიონიზმის მასხარდობებელი მასალა ადამიანთა დამოკიდებულების ხლოითი.

ომით გამოწვეულმა ნგრევამ და არეც დარევამ საუკეთესო ნიადაგი შექმნა ექსპრესიონისტულ იდეების გავრცელებისათვის.

ექსპრესიონიზმი ჩენი ეპოქის შვილია, ის დაბადა მანქანების და გამურული ქარხნების ღრინციელსა და ამ ქარხნებში დაძარგული ადამიანების ძიების სურვილმა.

ექსპრესიონისტები გრძნობენ, რომ კაპიტალი ბოკავს ადამიანის შემოქმედებითი უნარს და ისინი იბრძვიან მის წინააღმდეგ.

თავისუფალი ადამიანი, სრულყოფა, მისი გრძნობასა და განცდის სვიისთვის გადაცემა მხატვრული ნაწარმოების საშუალებით და მისი დაცვა ყველაფერ იმისაგან, რაც ამცირებს ადამიანურ ღირსებას და ადამიანობას,—აი ქვაკუთხედი ექსპრესიონიზმის შემოაბის ხელოვნებაში, ლიტერატურაში და პრაქტიკულ პოლიტიკაში.

„მე ვნახე ადამიანი, მე შიდა დავიცვა ის თავის თავისაგან“.

შემო ნათქვამიდან უკეც სჩანს, თუ რა უნდა იყოს ექსპრესიონისტული თეატრის იდეალი.

თეატრმა, როგორც ტრიბუნამ ყოველგვარ ახალ სიტყვას გზა უნდა გაუხსნას ექსპრესიონის-

ტულ იღებებს, მან უნდა გაუღვიძოს ომის ქარბუქში გამოვლილ თანამედროვე საზოგადოებას სურვილი ადამიანური ღირსების და მშობნის ძიებისა.

ამის შესახებ უნდა ვიკითხოთ დრამატურგები—ექსპრესიონისტები:

გიულტერ ჰაზენკლევერი, კარლ შტერნგეიმი, გეორგ კაიზერი, პაულ კორნჰედლი, ვერუელი, ვიტულერი და სხვები.

ამ ავტორების პიესები თანდათან იხვეჭენ საყოველთაო სახელს და მათ სიამოვნებით უთმობენ თავის სცენებს ყველა ქვეყნის თეატრები.

გერმანიაში თეატრი, რომელიც დაადგა ახალ გზას, იყო მიუნხენის კამერული თეატრი; მიუნხენის თეატრს არ ჩამორჩენ სხვა ქალაქების თეატრებიც: მაგალითად, ბერლინის, ფრანკფურტის და სხვა.

გერმანიის მთავარი თეატრები, ახალი იდეების პოპულარიზაციის მიზნით, სცემენ საკუთარ შურნალებს.

ექსპრესიონისტულმა იდეებმა ჩვენამდისაც მოაღწიეს; ქართული თეატრის რეპერტუარში შეტანილია რამოდენიმე ექსპრესიონისტული პიესა, რომელთაგან ერთი უკვე აღიდეგა („ადამიანი—მის ს...“).

მთავარი ღირსება ამ პიესების არის ის, რომ ისინი, უმთავრესად, შეეხებიან უარესად თანამედროვე თემებს: კლასთა ბრძოლა, რევოლუცია, ომის წინააღმდეგ გალაშქრება, ე. ო. ყველა მათ სარჩულად უღვევს ის სოციალური უთანასწორობა რომლის ფონზეა გაშლილი ეხლანდელი რევოლუცია.

ტ. რამიშვილი.

სიყვარულის საზღვართან

პიესა სამ მოქმედებათ.

მოკმედეგა მერკა*.

იგივე სცენა. ახალი შეზღუდვა. სცენა განათმეფლო იდეოტრონი. ფარის ახლის შემდეგ სიკრე პაუზა.

გიორ. (შემოდის შუა კარიდან. მხოლოდ პალტოსა და შლიაპას დრეფუნა ჩამოკიდებს).

მერ. (იმავე დროს გამოდის მარცხენი კარიდან) გაიხარე ძია, ბიჭიკოს სიცხემ საგარნობლად უყოლო და ტკბილად ჩაიქინა. იცით რამდენი აქვს?

გიორ. აბა?

მერ. მხოლოდ 35, 9.

გიორ. უნს პირს შაქარი.

მერ. თქვენ კი ვინ იცის როგორ შეგემინდათ.

გიორ. სიანს გუშინ გაცივდა, ვანაში ტყუშპალაობის დროს.

მერ. აღბათ, აღბათ. ახ, რა დაუღეგარია, რა დაუღეგარია. (გასვლას აპირებს შუა კარებში).

გიორ. მერკოო მოიცა!

მერ. (შესდგება) რა გენებათ?

რა თქმა უნდა, ექსპრესიონიზმი საბოლოოთ ვერ სჭრის იმ ნასკეს, რომელიც გაიხლართა საერთოდ. თეატრის ირგვლივ, მაგრამ ის იძლევა ერთ საშუალებას. ამ კრიზისის შეჩვენებისათვის, რომელსაც ასე მწვავეთ განიცდიან ყველა თეატრები.

თეატრის შინაარსის განახლებით, მისი თანამედროვე ცხოვრებისათვის დაკავშირებით, ექსპრესიონიზმი სცდილობს ახალი სიო შეიტანოს თეატრის ცხოვრებაში.

ექსპრესიონიზმი მოცემულია შინაარსის და ფორმის სინტეზი; თეატრის რენესანსიც სწორეთ აქედან უნდა დაიწყოს.

შ. ს—ლი.

ხელოვნება გვეწვი

ჩვენი მოყვანილი მაგალითი მხატვრის შემოქმედებისა, შემდეგს სურათს გვაძლევდა: მხატვარმა უნდა უდებოდა დახატა ფერადებით, მიოკრწყულ ქუჩაში ამოფარებული ქვა.

საგანი გადმოცემულია მთელის თავისი სინამდვილით ისე ძლიერად, რომ სინამდვილესაც ეპიკურბებს და ამ მხრივ ერთგვარ გინცივრებასაღ, შეიძლება, აღტკებასაც გამოიწვევს ზოგიერთებში, და ეს ზოგიერთები იქნებიან ის ადამიანები, რომელთაც სწამთ და მოსწონთ ხელოვნება ხელოვნებისათვის. სხვანი კი, უმარველსობა, დინანდეს ტილოს, დახარჯულ ფერადებს, მხატვრის გაცდ-

გიორ. თუ იცი მეზობლებმა გაიგეს რამე?

მერ. არა.

გიორ. სასურველია ეს. ამავეი გერგეროით არ გახმაურდეს, თუმცა სულ ერთია: შუბი ხალთაში არ დამალდება. (პაპიროსს მოსწევს)

მერ. მაშ დეიდა გვზარდება, მისი?

გიორ. (არ ემისი). წამის შემდეგ) რაო, რა სიჭიქი?

მერ. არაფერი, მე ისე... ვაი ამ დღეს, ვაი ამ დღეს!

გიორ. (შესდგება) წიდან ელზიდას მტად უქნებად შეეკამათე. მეწყინა, ვინ იფიქრებდა, თუ ასეთი საწამლაი ენა გქონდა და საყვარულ დედანს ასე გაიმეტებდი.

მერ. სხვა გზა არ იყო, გულს მიწოლილი ბოღმა უთუოდ უნდა გადმომენთია.

გიორ. კარგია ერთი, ნუ გამოიჭირეთ საქმე. მე შენ სასტიკად გიკრძალავ ამ საქმეში ჩარევას, ვესმის, სასტიკად!

მერ. ნუ გჯერობ ძია: თუ რასმე ვამბობთ, ვამბობთ იმიტომ, რომ შენ ჩვენი ხატება და ერთადერთი ნუგეში ხარ, ვაფასებთ, გიფრთხილდებით.

გიორ. ახ; ვიცი ჩემო გოგონა; ვიცი, რომ მავსებთ. ვიცი, ასე ვაფთრებთ უწინარეს ყოვლისა თქვენ იცხვე ჩემს ინტერესებს, მაგრამ რა გიყოთ, თუ კი ამ საქმის მოპარუნება ჩემ ხელთ არ არის. შეიგნეთ,

*) იხ. „თეატრი და ცხოვრება“ № 1 და 2.

ნილ დროს და ენერჯის, უმრავლესობა იტყვის: ჩიტი ბღღუნად არა ღირს და დევნა მეტი იყოფო.

ვინ არის მართალი?

მხატვარი? უმცირესობა? თუ უმრავლესობა?

არც ერთი მათგანი და—ყველანიც!

რათა? იმისათვის, რომ მხატვარმა განიცადა უწყვეტული საგანი თუ მოვლენა და სრულიად ზე-სწორებით განაცხოველა ფერადი ისე როგორც თვითღირებულება, როგორც თვითარსება, რო-გორც თვითმოვლენა.

ამ მხრივ მხატვარი გამართლებულია. მაგრამ ხელოვნურ ნაწარმოების სრულსაყოფად ხომ არ კმარა მხოლოდ გადმოცემა, გარკვენი განსახიერება?! დანარჩენი ორი პირობა—დღადაზრი და კაცობ-რიული განცდა—ამ ნაწარმოებს არ ახლავს.

მაშასადამე მხატვარი ვერ აკმაყოფილებს ხე-ლოვნების სრულს მოთხოვნილებას.

ამ შემთხვევაში უმცირესობის აზრი მართა-ლია იზღინად, რამდენადაც ამ ნახატს აქვს ერთი დადებითი ღირსება—ძლევამოსილი გადმოცემა სი-ნამდვილისა, ნამდვილი ხელოვანის ყალბითა და ფერადებით. ე. ი. რამდენადაც ეს არის წინდა ხელოვნება ხელოვნებისათვის. სხვა აზრი და დანი-შნულება ასეთ ნახატს არა აქვს და ვერც მოვ-თხოვთ.

სწორედ ამ მხრივ არის გასამართლებელი უმ-რავლესობის აზრი ასეთი ნაწარმოების უახრობაში.

რომ... მაგრამ მეც რას ვამბობ, ჩემსას ხომ მაინც ევრას შეისმენთ. დამშვიდდი. იმის აქედან წასვლით, პირადათ: თქვენ არავითარი საფრთხე არ მოგვლით. თუ მოისურვებთ—ორივენი ჩემთან დარჩებით. პირობას გაძ-ლევთ, კვლავაც არ მოგაკლოთ შესაფერი სი-ყვარული და პატივისცემა. აბა ყოჩაღათ! მოი-წმინდე ეგ ცრემლები და საბედოს დ.მ. მახე აქ. უკვე დაიძინა.

მერ. უკვე დაიძინა.

გიორ. დაიძინა?

მერ. მეტად გალახულა საწყალი. მატარებელში ტე-ვა არ იყო თურმე და მთელი გზა იზოდენა ხურჯინით ხელში ეფხვებ მდგარა. მართლა ძია, წყლან ვილა? ცაკე ციფთხულობდა, შეი-ლის თოაბზე დაიძინაო.

გიორ. თუ კიდევ მოვიდს, გადაეცი ხვალ კიდევ მინახულოს გინმანიაში.

ხალ. (მარცხნივ კარებიდან შემოდის და გიორგის) შვილო გიორგი! გული გაიმბარე. რალა? კაი ნიანსა გხედავ, იქნებ მოგვხედოს ღმერთმა და ვახტანგის ბედზე ჩვენც თუბრუნოს გული.

გიორ. მე თქვენ თავს მაჭებობთ.

ხალ. უკაცრავად, უკაცრავად. არ მიგონა, თუ ასე გეწყინებოდა. ნეტავი ვიცოდე ერთი დავიმსა-ხურე მე თვალდამდგარმა ასეთი სასული, რითი (გადის შუა კარებში, მერიკოც უკან მიჰყვება).

საერთოდ კი, ასეთი ნაწარმოების უახრობა და ხელოვნების მხრივ გაუპართლებლობა იმაში მდგომარეობს, რომ ამ შემთხვევაში ხელოვნების საგანი მეტისმეტად წყრილობნია, მეტისმეტი ჩვეულებრივი შაბლონიური და უნიშვნელოა საზო-გადობრივ ცხოვრებისათვის და საერთო საკაცობ-რიო განცდისათვის.

და ასეთი სურათი სულაც რომ არ დახატუ-ლეყო, არავინ არაფერს დაჰკარავდა, გარდა მხატ-ვრის პირადი ინდივიდობისა.

მაგრამ წარმოიდგინოთ, რომ მხატვარმა აიღო რაიმე კონკრეტული, საყოველთაოდ ცნობილი ზო-ვლენა, ისტორიული პიროვნების თავდადასავალი, თუნდაც მავალითად არსენ ჯორჯიაშვილი, რომე-ლიც გრიანზოვის აფეთქების შემდეგ ვარბის ქვე-ფენილზე, სადაც ერთი დიდი ქვა აფრავებულა, ჯორჯიაშვილი ამოვარება ამ ქვას და სროლით იგერიებს დაღვენებულ მღვეარ ყახახებს თუ ქან-დარმებს.

აქ სურათი ეძლევა განსაზღვრული შინაარსი, აზრი; სურათი შთაბეჭდულებას სტოვებს მიცქერა-ლზე და ერთგვარ განცდასაც აღუქმავს, რადგანაც მას მოეპოვება ისტორიული პიროვნება, ისტორიუ-ლი ფაქტო, სინამდვილის შინაარსი და უწყვეტული აზრი.

აქ წინადელი სურათი მხოლოდ ქარვად იქცა. ამას ზედ ერთვის ელვარე ფერადები, მხატვრის ძლიერი მოქნევა ყალბისა, თვალის გასაქანი, პერ-

გიორ. (პაპიროსს მოუკიდებს იმთ ვასცილისა და მიეპართება მარჯვნივ).

ელმა. (ვამოლის მარცხნივ ოთახიდან და მიმავალ გიორგის) გიორგი!

გიორ. (შეკრთება და მოიხედავს) რა გნებავს?

ელმა. ერთი ნებართვა მინდა გამოვითხოვო.

გიორ. სახელდობარ?

ელმა. ვახტანგის უქეიფობა მაიძულებს, ორიო-დე დღე კიდევ დააჭო შენს ქერ-ქვეშ.

გიორ. შეურაცხყოფი. რა დაევაშე?

ელმა. არა, ღმერთმა დამიფაროს.

გიორ. დარჩი რამდენი ხანიც გინდა.

ელმა. გმადლობ.

გიორ. თუ გინდა ისიც თან წაიყენებ.

ელმა. ახ, არა. მაგაზე მეტე.

გიორ. რაკი დაკარგავზე მიდგა საქმე, დღე ყველა-ფერი დაიკარგოს. მართლა გუშინ შოლად დავკარგე წონასწორობა და მეგერი მწარე სიტყვა გესროლე, რითაც, ალბად, ძლიერ გატკინე გული. მაბათიე. ეს მოხდა ჩემდა უნებურად. მიყვარდი, არ მეთმოზოდი. მეც ხომ თანამედროვე სინამდვილის ეგოსტიკუ-ლი ვარ. ელბიდა! რაკი მუხბაალმა ბედის წყე-რამ უყვე ჩაპ-პრა ჩვენი განშორების ზარს, უკანასკნელად ნება მომეცი გთხზრა, რომ შენ ჩემთვის მეტად დიდ ღირებულებას წარმოად-

მოსილობა და სურათიც მთლიანი ხდება, მას ეძლევა ნამდვილი ხელოვნების ღირებულობა, იმდენად, რამდენადაც სისწორით და სითანაბრით არის მოხატული ყოველი საგანი თუ სახეობა.

მაგრამ თუ გამოსახულ აღმანიანებს ბუმბერაზ ტანზე მუშტის ტლოა თავები აბია, თუ ცეროდენა ფეხებზე, ადლიანი გამოხევილი მუცელი აქვთ და შეიღ ალაბიან მკლავებზე თითო მტკაველა თოფები ჰკიდათ, მაშინ არსებითად შეიცვლება სურათის აზრი და წნიშენლობა. მაშინ მივიღებთ კარიკატურას.

ეს მარტივი მაგალითები მოვიყვანეთ იმის დასახსნათებლად, თუ რა აუცილებელი თვისება უნდა ახლდეს ხელოვნურ ნაწარმოებს მხატვრობის დარგში.

მაგრამ სად არის სათავე იმ ჯადოსნური უნარისა, რომლის წყალობითაც ხელოვანი უსულო საგნებზე უსულო ფერადებით იმდენად ცხადპყფეს ცხოვრების ამა თუ იმ მოვლენას, რომ სინამდვილეს აქარბებს და სრულყოფილ განცდას გვაგებებს?

ამაზე შემდეგ.

ნარკანი.

გენდი. უღარიბები დღე-მამის შეიღმა, ენით გამოთუქველი ქაანწყვეტის შემდეგ, თავი თვისი კაცად ვაქციე. უეცრივ ჩამ-მიქოროლე და პირქუში ყოფნა სულ ერთიან მომიკრიალე, ამას მოჰყვა ვახტანგის მოვლინება, რითაც გავხვი უბედნიერესი ქმარი და მამა, მაგრამ ის, რაც იყო, იყო თურმე მხოლოდ მოჩვენება, სიზმარი ტკბილა და სანეტარო.

ელა. ყოველივე ეს მოხდა მიტომ, რომ თავის დროზე ანგარიში არ გაუწიე ჩემს გულსთქმას. საკმაროდ მიიჩნიე საკუთარი ვაგაცემა და გეგონა ამით საკითხი გადიჭრა. იმდენად სწრაფი და თავბრულანძვევი იყო შენი მამუნდელი იერიში, რომ წამერთვა ყოველგვარი საშუალება ფიქრისა და გარემოებისაწონდაწონვისა, მით უმეტეს ზურჯს გამაგრებდა დედაჩემი და მთელი ჩემი ნათესაობა.

გიორ. ეხლა მეუბნები მაგას!

ელა. როგორ თუ ეხლა?

გიორ. მაშინდელს შენს პასუხს არ მოუყა იმის საბუთი, რაც ეხლა მოვისმინე. (ზარი).

ელა (შედის მარცხნივ).

შერ. (შემოდის შუა კარებიდან) ბ-ნო გიორგი, გემუდარებნით ეს უჩვეულო დარბაზობა კადნიერებაში არ ჩამომართავთ. აქ მოსვლა მამძულა, თუ გნებავთ, გამანდენინა თქვენმა წე-

გომონებ სინთლის

გამეფდა მეტი გარინდება. გულზე მწუხარება სწერია. სურვილი ბევრი გაუზინდება, როგორც მკვდარ ფითთლთა სერია.

ვარშემო ცისფერი ბოლია. მზესთან ჩაირეს ფიჭებმა. ის გაქრა. და მელანზოლამ დამთოვა ისევ გაუთითება.

სალამო მერთალ იებს ანევიდა. (ამას შევხაროდ წინათვე). ჩემ სულში თანდათან დაბნეულა. კწუხვარ და ევიგონებ სინათლეს.

შორეულ წარსულში მელოდით, — შემდეგ შეიცვალეთ აზრე ჯი. მესმოდა ლურჯი მელოდით ბალში წარმოთქმული ფრაზები

ვიძინებ. — მეტი რა ღონეა! ოცნება დაფარეს ღანდებმა. გათავდა გულის აგონია. მკრთალი სიჩუმეა. დამდება ...

გობრონ აგარელი.

რილმა ვახებლით რათა წარესდევ თქვენს წინაშე ფრიად საკურო ახსნა-განმარტებით, მით უმეტეს — ჩემი საქციელი ისეთ არას შეიცავს, რისთვისაც მრცხენონდეს ან მუშინოდეს.

გიორ. თუ კი ასე ფიქრობთ, სხვა ყოველივე ზედმეტია.

შერ. პირიქით, ბ-ნო, პირიქით.

გიორ. არა, დავსვათ წერტილი. გუშინ და დღეს ყველაფერი ითქვა. იმ წერილით მე გამოვიტრიე მეგობარი და მით ყველაფერი ხაზი გაშევა.

შერ. ეს არის თქვენი ლუანსანეილი სიტყვა? **გიორ.** დიახ! (მოუთითებს მარჯვნივ) ბარგი უკვე შეკრულია.

შერ. კარგი, მაგრამ მარტო ის ფაქტი...

გიორ. (გააწყვეტინებს) ფაქტი ისაა, რომ ნებსა თუ უნებლიეთ, ცოლი წმარითვით და ასეთი მზრუნველობით შექმნილი ოჯახი წამიქცმეთ. გთხოვთ მეტი არა მითხრათ რა, თორემ არც ისეთი სულგატელი ვარ თქვენ რომ ფიქრობთ. **შერ.** (შემოდის შუა კარებიდან) გიორგი, ძირს ქუჩაში სპირიფონი გელოდებთ.

გიორ. ეხლა. (მარცხო უკან დაბრუნდება. გიორგი მიუკაჟონებს ელბოდან ოთახის კარებს) შერ-მანდო მოვიდა. (ვადეს)

ელა. (გიორგის გასვლას შემოდის და შერმანდოს დანახვაზე შეკრთება) შერმანდო!

სახალხოთქა

(მეორე)

ტ. რამიშვილი

ა. ირეთელი

„მარადი მგზავნი“ მონოლოგადან

... და მე მივდივარ უსვენებლად სულ ზევით, ზევით. განვილი გზები ვადამეკენ შხამის ცნებად. ოჰ, დავილაღე ლამების ამდენი თევით და არ მეღირსა ჯერჯერობით მე მოსვენება.

ძველი ივერტე, ბაბილონი. რომი. ათინა. თითქოს ეკრანზე იცვლებოდა და მიდიოდა. ჩემმა მძლე სულმა ელანები მწარედ აცინა, მაგრამ მონინათლეს მე ვეღურად და ილიოტად გაჩნდა კოკონი. ველარ შევძელ მის განვლებმა. ორჯერ ათასი წელიწადი — მის ნადირია.

ძალითა მსურდათ მოვენათეთ ესპანელებად! და ყრმა მსახური გოლოგოთისა მთლად გაღირია.

განა როდისმე დავისვენებ ჩემო მესისა? მტერმა წალეკა და ლამარი აუნთო დაბეძვს, ტორკვემადები იერიზით შემომესისა და საციცხური გაუღვივა აუტო-ღაფეს!

დაჰკაიროს სიყვირს და აცნობით ყველას და ყველას: მაქვს გასაგებელი სიგრცე გრძელი და უღიერი. მარადი მგზავრი ვადამეკა ერებს ნალევლად — გზა დამიკლული! მე მოვდივარ: იუდეელი!

გერცემლ ბააზოვი.

ი. გიღვაინიშვილი

ივ. გომართელი

შერ. სახეზე გატყობ, რომ მიჯავრდები. უწინარეს ყოვლისა...

ელბ. (შეაწყვეტინებს) დამაცა, უწინარეს ყოვლისა შენი აქ მოსვლა მიმართა უღიდეს უტაქტობად.

შერ. სხვა გზა არ იყო, ისეთი წერილი მომწერა, რომ კინაღამ გადავირიე. მიუხედავად ამისა, უნდა ვაღიარო, რომ ეს კაცი მაინც დიდი რაინდია.

ელბ. ახ, რა ძვირად მიჯდება მე მისი რაინდობა. ყოველი თანაგრძობითი გამბაზარი სიტყვა, ყოველი ნაბიჯი სიღის გარტყმაზე უარესია.

შერ. ჩემთვის რომ დავჯერებომა, არც ერთი ეს არ მოხდებოდა, აჩქარდი და იმასაც შეაძავე ჩემი თავი.

ელბ. კმარა! კამათი იმაზე, რაც უკვე მოხდა, შედმეტად მიმაჩნია. იცი, შვილი მაყის შეუშლით.

შერ. მართლა! ყოველ შემთხვევაში ეს გარემოება საქმეს ვერ გადაგვადგინებს.

ელბ. არა, უთუოდ უნდა გადაიღოს. მცირე ხნით აქ დარჩენის ნებართვა უკვე გამოვითხოვე მისგან.

შერ. სიტუციის ვარდი! კმარა ყოყმანი, ცოტაც კიდევ და ერთი მწერლისა არ იყოს, მივადგებით აღსავლის კარებს.

ელბ. როგორ ფიქრობ, სული კი მიმყევება?

შერ. არა, არა, უკან ნულა იხედები. შორს გულ.

ჩიგლობა და კომპრომისები. წინ, გაბეღულად, წინ!

ელბ. მხოლოდ დღეს არა.

შერ. მიზეზი?

ელბ. ჰკითხე ჩემს ბიჭიკოს. (უეცრივ) მეტი სიღინჯე, მგოსანო, მეტი სიღინჯე.

შერ. შეკარად მეყრობო, არ ვიცი კი რა დავიშავე.

ელბ. შემცდარი აზრია. ოჰო, ეტლი ვაჩერდა! (ამ დროს კულისებში ისმის)

გიორ. ხმა: ბიჭო, ედიშერ, ჩემო კარგო!

ელიშ. ხმა: მე ვარ, მეგობარო, მოიცა გიორგო, მძიმეა, მარტოს გავიჭრდება. შენ ეს წამოიღე. ახა, ღმერთო, რა ჯოჯოტია.

გიორ. არა მიშავს რა, არა მიშავს.

ელბ. ედიშერ მამრამე!

შერ. (შეკრთა).

მერის ხმა. (კულისებში). ბებო, ბებო, ედიშერი ზობრძანდა, ედიშერი.

ელბ. შერმანდო, რა მოგდის?

შერ. (მიხედვას) მე?.. არაფერი!

ამ კაცს თქვენი დიდი ხანი იცნობთ?

ელბ. ორი წელია მე მისი ვაჟის ნათლია ვარ, ესეც არ იყოს, ედიშერ მამრამე ხომ ჩვენი ცნობილი კრიტიკოს-პუბლიცისტი! შენც ხომ იცნობ?

რის დრამატურგნი

ბ. ა. ა.)

დაისრული ლოდინი

დ. კლდიაშვილი

ნ. ნაკაშიძე

შალვა ლაღიანი

ახალ პერანგს ამ საღამოს შემოვავლებ სირმებს, გულის ძვირით ხან გაეშლი და ხან დავცეკვავ შირიმებს.

ვიცი მოვა და ვისინჯავ მკერდის სათუთ დაფას, თმებს ვისწორებ, ნელ სიმღერით ვიცემაც ცასფერ კაბას.

ჩან პუღას ვიყრი და სარკეში ვიციკირები ხარბაია, ხან ტირილი მომინდება, ვიკუნტები ზღარბათ.

ხან ზმორებით როიალზე დავსვენებ ვერდის — კლავიშებით დიმიტრევივა სიმბურვალე გვერდის.

მასსოკს: ერთხელ ჩემს წინაშე იფვა მონის შუბით, მე სხვა ვაქებს ხელს ვაძღვედი სადღედოვლო შუბლით.

ჩემს შავ წინდას ყელსახვევით ის ატარებს ხელაყ — უნებურათ ვერიღებმი ნანატრ ბედთან შვხლას.

და როდესაც მთხოველივით ზარს ჩამოკრავს ფრთხილიათ: თავგმა სადმე რომ წამილოს, გადვიტკევი თხილიათ.

ან ჩაეაქრობ სათიელს უხშიათ, არ გაულბ კარებს. როცა წაფა, გავიდიდებ ცრემლით თვალის ღარებს.

ვკრძნობ არც მოვა. მემშინია — ფანჯრებს მიმტრეუებს ყვავი, ნეტავ მომცა ხელა მისი მოცეთილი თავი.

მავრა ჩარღახელი. *(ჩ. შიხიაძე)* / *და ექალაძე*

შერ. ვიცილობ.

ელა. ებე, ბიჭი მეძახის. (ოთახში უდის).
(ღერეფანში გამოჩნდებიან გიორგი მოზრდილი ხურჯინით ხელში და ელიშვი, რომელსაც შნოიანი ცეროპიული ტანისანოსი აცვია: შვიი პალტო, ფუფახით. შავგვერდმანი და 30 წლის ვაჟკაცია პალტოს და ქუღს ღერეფანში ჩამოქიდებს).

გიორ. მოდი, მოდი მეგობარო, ვერ წარაიოდენ როგორ გამახარო.

ელიშ. მოვდივარ, მოვდივარ, ჩემო კარგო.

მერ. (შეეგებება) ძია ელიშვი, სალომო თქვენდა.

ელიშ. ახ, საღამო ჩემს მეროკოს, საღამო.

ხალ. (ღერეფანის მარჯვენა მხრიდან შუა კარებში მიეგებება) გამარჯვება ნათლიმა!

ელიშ. ააა! ამას ვისა ეხედდე! გაგიმარჯლო, გაგიმარჯოთ, ძვირფასო სალომო. (ხელს ართმევს მოწიწებით)

მერ. (ჩამოართმევს ხურჯინს გიორგის, თითონ შემოაქვს, კუთხეში დასდებს და ვადის შუა კარებში)

ხალ. (უცბად ყურებს აცქვევს და მიდის მარცხნივ თან შეილაპარაკეს) აჰა ვარ კიორი, აჰა ვარ! (შედის).

ელიშ. (შეშოლის)

ელიშ. (ელპიდას) აა! ძვირფასო ნათლია! გამარჯვება, გამარჯვება. (ხელზე ეამბორება)

ელა. (ნახი ღიმილით) გაგიმარჯოს ძმად ნაფიკო. (შუბლზე აკოცებს).

ელიშ. (რა დინახავს შერმანდოს) ააა! მგოსანი სართანძე. (გიორგის) ჩვენ ვიცნობთ ერთმანეთს, ვიცნობთ. სხვა. აფეტრო, რასა იქო, როგორა ხართ?

შერ. მოკითხვისათვის გამაღობო, ჯერჯერობით არა მიშავს-რა.

ელიშ. (ბუნხართან თმება) წაგიკითხო თქვენი მეორე წიგნი და გულით გავიხარე. ჩინებულოა, ჩინებულო! გულმა არ მომითმინა, ჩემო ძმაო, და იმავე დღეს გამოცავებ კრიტიკული წერილი, რითაც მოვიძღვენ ჩემი საღამო. ამ დღეებში დაიბეჭდება ერთ-ერთ ჩვენს ყურანალში. კარგია, შეგხვდით: ერთ რამეზე უნდა მოგელაპარაკო, სად შეიძლება ნახვა?

შერ. საცა ვნებათ, აი თუნდ ხვალ ქართულ თეატრში.

ელიშ. ბაშუსტა. მოვდივარ. (პაპირისით უმასპინძლდება მამაკაცებს).

შერ. (წამოდგება) აბა, ჯერჯერობით ნახვამდის

ელიშ. (ხელს მოკიდებს) ვერ გაგიშვებ, დაბრძანდით, მერე გავაცილებთ და გზა და გზა მოვილაპარაკოთ კიდევ.

შერ. აჰი ხელოაო.

ელიშ. არა, ძმაო, გერმანული ყიიდის კაცი ვარ. სახელითო საქმის გადაღება არ მიყვარს. ჩე-

ა ლ . ყ ა ზ ბ ე მ ბ ი

(მოგონება)

თუცა ბატარა კაცი ვარ, მაგრამ ჩვენს დიდ მოღვაწეებს პირადლ ვიცნობდი.

ალ. ყაზბეგსაც ვიცნობდი და ვწიშობ, მოხუცებულმა სამარეში არ ჩავიტანო ის, რაც ვიცი უკვდავი მწერლის ცხოვრებიდან.

ჯერ კიდე ბატარა ვიყავი, ქართულმა მწერლობამა და ქართული თეატრის სიყვარულმა რომ გამიტაცა: ამისი მიზეზი ვახლთან მწერლობაში აკაცი და ალ. ყაზბეგი; თეატრში კი ვასო აბაშიძე მუღღლითურთ, ლადო მესხიშვილი და ნატო ვაბუნი-აკაბრდისა.

მართალია, ქართული თეატრის ქანდარიდან სიყვარულით დავფურგნდებ ხოლმე როგორც აკაკის გაშჩილ თნას, ისე სანდროს მიუხდენილ ლეკურის თამაშს, მაგრამ მე ეს არ მაქმყოფლებდა და ჩემი ნატოა მუდამ ის იყო, რომ ეს ორი დიდებული მწერალი პირადათ გამეცნო.

ლერმონტოვის ქ. ხოსროვის სახლებში სამეკრევალო ჰქონდა სილოვან ალავიძეს. ამ ალავიძის სამეკრევალოში ხშირად იკრიბებოდნენ ხელმე მოსამსახურეები და მზარეულები. აქვე უკითხულობდით სხვადასხვა წიგნებს და ჟურნალ-გაზეთებს. ასე რომ ალავიძის სამეკრევალო ჩვენთვის ნამდვილი წიგნთსაცავ-სამკითხველო იყო. ეს იყო 1884—85 წლ. ამ ხანებში მდებარე ხალხში მწიგნობრობას ავრცელებდნენ ძმები მერკილაძეები—ოსიბეი და ნოზრე-ვიანი. ორივე ძმები კარგი წამკითხველები იყვნენ,

მი ტუსალი ხართ. (მიუთითებს სკამზე) ოთურ (შერამნლო ჯდება სხე-შეჭეუხებით) მართლა მომილოცნია სტიპენდია.

შერამ რა სტიპენდია!

ელ.შ. თითქოს არ იცის, რა ეშმაკია! ამას წინათ შენგვდა ჩვენი ცნობილი ქველმოქმედი მრეწველი უბეროძე და მასუწყა, რომ მგოსან სართანიძეს ჩემს ხარჯით საზღვარგარეთი გუჯაფი სწავლის განსაგრძნობადო.

შერ. არაფერი მაგის მსგავსი.

ელ.შ. როგორ თუ არაფერი?

შერ. ფანტაზიორია, აღბათ სიზმარი ნახა და ცხადი ჰკონია.

ელ.შ. კარგი, მაგაზე მერე. (ცოლ-ქმართი გადახედვს) აბა, საყვარელო, რას გაწუმებულხარო, მომძივეით ამბები ტარიელისა. რასა იქით, როგორა ხართ?

გიორ. არა გვიშავს რა. თქვენები როგორ არიან?

ელ.შ. ჩინებულად, მოკითხვით ყველამ. (ელზიდას) მიიღეთ ნათლულსაგან ათასი კოცნა და მილონი მოკითხვა, ამასთან ისიც დამაბარა, რომ სეირფოსო ნათლია ვახტანგი უთუოდ ჩამოიყვანეო. რა თქმა უნდა, ეს ასეც იქნება. ვალად ვრატხ თავს მოგახსენათ, რომ ცაცა ფენხმე მეთა მუკის მესსთე თეზნია ჩამდგარი. (ელზიდას) ერთი სიტყვით მაღე მეორე ნათლულსაც აგვიკვიინებთ.

ამიოი იზიდავიდენ ხალხს და აყვარებდენ წიგნების კიოხვას.

ერთი საღამოს ხსენებულ სამეკრევალოში შემობრძანდა ალ. ყაზბეგი. ჩვენ ყველანი, ვინც იქ ვიყავით, ფეხზე წამოვიდქეთ და მივესალმეთ. სათითაოდ ყველას ხელი ჩამოგვართვა. მან შეგვიწმნა, რომ ყველას თითო წიგნი გვეჭერა ხელში. როდესაც გაითო, რომ ჩვენ ყოველ საღამოს მორიგეობით ვკითხულობდით წიგნებს, ესიამოვნა, მეტრთ მოეწონა და შეგვიპირდა თავის ნაწერებს.

ამ საღამოს ალ. ყაზბეგმა ჩოხა-ახალუხი შეუკვეთა თერმ ალავიძის.

იმ ხანებში მეოთხე უზნის ბოკაულად იყო ლოლაძე, მის თანაშემწედ ვინმე შერგილოვა.

ეს შერგილოვა გადაკვიცდა ჩვენ და გვიკრძალავდა სამეკრევალოში წიგნების კიოხვასა და თავის მიყრას, მაგრამ ჩვენ იანიც ჩვენას არ ვიშლიდით.

სწორედ იმ დროს, როდესაც ყაზბეგი ჩვენთან საუბრობდა, უზნის ზედამხედველი გეიგიეთ შემოვიარდა და დაგვიპირა გარეთ გამორჩევა ხელის წამოკერით. ყაზბეგმა რომ შეამჩნია ასეთი თავებულება, შესძახა:

— რას ჩაიხზარ, რა დაჯოგუნეს ამ კაცებმა?

უზნის ზედამხედველი დაიბნა და, რადგან იცნო, „ჩესტიო“ გამოიკემა და წაილულლდა:

— თქ-ვენო... ბრწყ...

— არ მინდა შენი საღამო და არც შენი „ბრწყინვალეობა“. მითხარი, რა დაგვიშავეს ამ კაცებმა?

გიორ. შენც კარგათ გამოიყურები, გასუქებულხარ კიდეც.

ელ.შ. მაგაზე გიპასუხებ ვაქვს ლექსით:

„ხარს ვგევიარ ნაიოლარას,
რქებით მიწას ვხვეერ, ვბუბუნებ:
ღმერთო, სამშობლო მიცოცხლე,—
ძილშიაც ამას ვდლუნუნებ.“

გიორ. კიდევ რას იტყვი ახალს?

ელ.შ. რომელი ერთი ჩამოკითვალო. ახალი ჩვენს კენს ის არის, რომ ჩემი სინაქებო მაშკა ლორი მეგულა შექვამა, დამსახურებულო ერთი საძივრიდან მომპარეს, მოჯაშაგირე კიმოთე-კი ბრუტჩიანი მოახლე მომტაცა და გაიტაცა... სულელი!.. ნახა იმანაც მზეთუნახავი! მე-კი სულ სხვა ბედს ვეშაფლებო.

სალ. (შემოდის და ჯდება შორი-ახლო).

ელ.შ. ცაცა რასა იქს?

შეძლო მის მსწორება: „სიყვარული სახლვართან“—ში (ქოთ, თქმ. № 2, მ გვ.) დაბეჭდილია ქვედან 4 მწკარში: „ჩვენი სხეულის სასრებოთ“ უნდა იყოს—„ჩვენი სხეულის სასრებოთ“, იქვე მ. გვ. 24 აქვარი „ენებათ დღღღა“ უნდა იყოს „ენებათ დღღღისა“, მეორე სტოქში—12. აქვარი დაბეჭდილია „რომ მოუთმენლად“ უნდა იყოს—„რა მოუთმენლად“.

— მა...პატრიეთ... რა... ვენა უფროსიდან მაქვს ნაბრძანებო.

— შევარცხვინე შენი უფროსი და შენც.— ეს კაცები ზონების საზღოვის იძინენ წიგნებიდან და ეს რა უფლება აქვს ხელი შეუშალოს. წაიღი, უთხარი შენს უფროსს—ხვალ მე გაიხლებითყო.

ჩვენ გავიგეთ, რომ მეორე დღეს ალ. ყახხივს ალიაკოთი მოესდინა უბნის სამმართველოში. ეს იყო და ეს. ამის შემდეგ ჩვენთვის აღარავის არ დაუშვია სამკერვალოში სიარული და წიგნების კითხვა.

ერთხელ აღექვანდრემ თავის ბენფეისზე მიგვიწვია. მისი სურვილი იყო ბილეთების ფული არ გადაეგებინა. ჩვენ ეს არა ვქენით და სანდრომ თავისი ნაწერები დავევირგია რამდენიმე კაცს.

იმ საღამოს დიეტრისმენტში გამოვიდა და გამარული ლექსებით დაგვატკბო, ორი ლექსი იმ დაძმესვე ჩავიწერეთ, რომლებიც აქვე მოიპყავს:

პირველი ლექსი

ჩუბაკაცო, სტუჟირად მოსულსო,
კაცურად მოიქცეოდეს;
ისეთსა საქმეს ხუ იზავ—
გასწვიოდეს, გაიქცეოდეს;
უკან მოხედვა დაგვატრდეს!—
ხშირ-ხშირა წაიქცეოდეს,
და მოვლავტე მსპინძლის
უფლისგან დაიქცეოდეს!..

მეორე ლექსი:

ქალს სიღამაზე ხილათა ვსთხოვე,
თავი არ დამახუნებია;
მიმწყურდა, წყალოცა ვსთხოვე—
წვეთიც არ დამაღებია;
დამრცხვა და თავი დავხარე,
ნაწიწკლებ წამაპკვირია,—
დახედეთ წყელს დიაცსა,
რა დღემდის მიმასწვიანა!

ამის შემდეგ სხვაგან მომიხდა ცხოვრება და სანდროს შემოსისა არაფერი ვიცოდით.

თავად-ახნაურთა ქართული თეატრიდან გამოვიდდა და წაიწყლდა ასეთ სურათს: სანდროს ვილაციის პალტო ილაღაში ამოედვა და მიჰქინდა. თეატრის მახურები არ ანებდებენ. ის ქარვეულობდა, მე მივიდდი, სხვები მოვიშორე, დაუფერავე, ის დამაშტერდა. და პალტო მომცა.

განილ კრავლიძე.

ამაოკრი მიწასთან

სიღამოზე გათენება მახარებს,
რომ წამოვა ციდან ავი მისანი,
უიმედო ჩემ ზმანებას ვიხარე,
რომ ბალღებში მე პირველი მიცანიო.

ეს ვიციდი სიახლოვე ნაზირთან,
მე თავიდან ბედმა ასე მატარა,
ჩემ ბალღობას ბევრი ძღვენიებს დაპირდა,
და თან დამაქვს შელოცვილი მთარა.

თითქოს მე ვარ იღობიანი სათუთის,
არ შშორდება დედა ჩემის ბუკელი,
გუშინ დამე წმიდა გიორგს ვეთოვი,
დამე მწველი, მწარე ლოცვით ნაქვდი.

კაიხე პელი.

სომეხთა მხარეობა

აბოკ აბოკიანი

სომეხთა პირველი მეგობანი, რომელმაც თავის შემოქმედების საგნად ილია ქარხანა, მის ჩარხთა ტრილ-გუფურსა და ქურაში ახალი ცხოვრების ქედვა, ქარხნის ბოგანი მუშა ხალხი, მისში უკეთესი მერმისის რწმენის შთა-

ნერგვა და სამოქალაქო პანგთა მღერა,—არის აკოპიანი, განჯეული ლარბი დედემის შვილი. გინწაზიის გათაფენის შემდეგ მსახურება აფთიაქში, ქარხანაში, ბანკში. თვითმპარობელობისგან დევნილი, მიწაც შრომის შვილთა განთავისუფლებას, მათი საბოლოო მიზნის გამარჯვებას უმღეროდა. მწერლობა დაიწყო 1893 წ. „მურკ“-ში. წესს შეესრულდა 30 წ. სამწერლო მოღვაწეობისა, რისთვისაც დეკემბრის 2 გადალხადეს იუილე. მისი რჩეული ლექსები გამოვიდა სომხურ, ქართულ, რუსულ და თურქულ ენებზე. წერილ წერილად რამდენიმე წიგნაკი აქვს გამოცემული. მთელი მისი ლექსები და პოემები. ერთ ვრცელ ტომს შეიცავს.

მე ის მიმპარს! ა აკოპიანისა.

როს ნაკადი მქვეფარ ტალოთ,
ზამთრის ყინულს გადასეგავს,
აქციკებულ ცეცხლის ალით
შემოსს.ხებს მცლე სიმღერისს..
როს გადადმარ თოვლის გულში
მზე დასაოპს სხვიდა ისრებს
და ტყის პირზე, წყლია ჩურჩულში,
სიხარულით სულს გაივსებს,—
მორცხვი ია იფშენეს თვალებს,—
როგორც ბავშვი, დღემდი მიძინარს..
ვგრძნობ სიხარულს და ვნეტარებ
— მე ეს მიყვარს!

როს მკერდები ამაყ მთების
ყავანოებს მოიქმარავს
და შეარხებს ქარი ფრთებით,
იგი წითელ ღროშას ავავს..
როს ჯგჯგოლი აღელდება,
ააქციკებს მწვანე ტალღებს
და ტოროლა აფრიხდება,
ფერმკრთალ ღრუბლებს ფრთებს შეხატებს!—
როს ჩიტები ბანს აძღვევენ
ცაში მკურნავს, ცაში მყვიარს,
ზამთრის ღამის ძილს რომ სძლევენ,
— მე ეს მიყვარს!..

და როს ელევა,—ნეტარ წამით
ჩრდილოეთის გვერდს აანთებს,—
ციცხლის ენა, ციცხლურ ალით
სიხნეულს რომ ათამაშებს..
და შორიქულ ყრუ ქობილში,
სად თვით სულიც ჰქუხს და იწვის!—
სად ოცნების ზუმ ღუმელში
იკარგება ხნები მიწის;—
როს ჟუჟუნა წვიმა, ნახულს
ჰაერს გასწმენდს ხელ-მეორედ,
და გაულებს ქარს გაზაფხულს
— მიყვარს სწორედ!

კაკი-იწრედი.

მეუფა-მეფე რეჟი

ამონაკვეთი

— დედილო, დედილო, ლოდის მიყიდი წითელ ხალასი?

— მეც არ მაცია ფეხსაცმელები, სკოლაში არ წავალ ფეხშიშველი!..

— მოიცადეთ, გენაცვალოთ დედა, მოიცადეთ, ფულს ეიშვით და აველაფერს გიყავით.

— შენ სულ ვერ გგატყულებ, ლოდის ისეთი ბეღელ ფულს. გულის ვინიჭებანთ ბორიას და ქეთუშას ისეთი კაი რამებიც უყიდა თავისმა მამამ ლომა, ავტომობილისც ყავდა.

— რა ეწნა გენაცვალოთ დედა? მამაშენი მუშა არის, იმათი მამა კი სამსახურის კაცია!

— მუშა უფლო ბეღელ ფულს არ იღებ!

— კარგი გენაცვაო, თავს ნუ მომაბეზრებთ, აი თავი მტკავა, წადით ეხლა ითამაშეთ.— უთხრა მარომ. პატარებმა გარეთ გაცივდნენ სათამაშოდ.

— გინ იცის, ჩემო პატარებო, თქვენ კი მე-ესწრებით იმ სატყაროდ დროს, როდესაც არ იქნება ქვეყნად ბოროტება და მხოლოდ შრომისა და ედებზე ფასი?— გაიფიქრა მარომ და საცერავი მანქანის ბორბალი ააშუშავა.

ჯერ კიდევ ახალგაზრდა მაროს სახე დასკვნობდა, აქა-იქ ქალაქი გამორქოდა თმაში, ახალგაზრდული სიკვლეუც სინაზე საღდაც გაეკრალიყო. მხოლოდ შავი მიმხიბვლელი თვალები გამბადარ სახეზე უფრო გასაღებობდა, ჯერ კიდევ არ დაეკარგათ მიმხიბვლელობა.

— სიღარიბე, სიღარიბე და კიდევ სიღარიბე!— მიეცა კვლავ ფიქრებს მარომ— როდის მოედგება ბოლო საუკუნოებით ძირგადაღარ უსამართლობას. მე ბავშვები უბრალოდ ვერ შერმიონია, დუქან-მალაზებში კი აესილია ნაირ-ნაირი საწარავით, ძვირფასი ფარჩულებით, ჩასაცმელ-დასახურით. ეკამლის საცერავს მაინც ვგოულობდი ნაცნობებში, ეხლა ისეც აღარ არის, რომ შეგეშველო ქმრის მცირე ჯამაგირს. უკანასკნელ პერანგს ცეკრავ. გასაყიდიც არაფერი გვადიდია!..

მარომ საცერავის მანქანა შეაჩერა, თვალი გადაავლო ღარიბულად მოწყობილ ოთახს, მაგრამ საბაზროს ვერაფერს მიაგნო.

ააშაბაშეს მუშებმა. შეწყდა მანქანების ქშინვა ხმაური, ჩამოვაიდა სიწყინარე ქარხანაში.

— ძალიან მოგეშველა ეს შაბათი, თორემ შენი მტერი ჩვენი საქმე იყო!

— ნისიებს არ ეცოფა, ნისიებს!

— ყველაფერი რომ გამომიჩაოთქონ, თავნებე დაერჩები!

— ყვილაზე ბევრი ნიკოს ერგება, ნიკოს, აბა, შენი რიგია!— დაარტყეს მზარზე ხელი ამხანაგებმა ნიკოს ხუმრობით.

— სწორედ საცერავტე ფულგებია!— გაისმინს.

— ეგპ, ფეჩი ხომ არ უნდა დაანთო!— უთხრეს ნიკოს, რომელსაც ერთი შეკარულა მონები ეჭირა.

— ჩქარა დაბარჯოთ, ჩემო ძმაო, თორემ რამდენი სათაოც გავა, იმდენი მილოდინი მომეატებთ აყველაფერს!— წარმოსთქვა ერთმა.

— რა ვიცილო, მეც აღარ ვიცი, დიღას ათასი რამ დამაბარა: ჩაი, შაქარი, საპონი და კიდევ ვინ მოსთესის? გადარწმუნდი ფულგებით მე თვითონ ვიცილი რაც გევაპარობება! ვერ გადამიწყვეტია საიდან დაიწყო, ხელ-არბილიც ვერ მივალ სახლში.— ფიქრობდა ნიკო და ნელის ნაბიჯით მიმავალი ათვალვებდა საკონლით ავისლ მალაზებზე.

ერთ ერთი რესტორანიდან როიალის ხმა მოისმოდა, მას ზედ ერთოდა მოქეიფეთა მზიარული კრინიცი. ნიკო თავი და უნებურად შეჩერდა. აქ მის თვალწინ გადაეშალა ცხოვრების უკუღმართობა.

— რას ჩასტყერი, ქეიფს ხომ არ აპირობ?!

— მოესმა ნაცნობი ხმა ნიკოს.

— აა, ვინის გუშამარჯოს, სადა ხარ კაცო?— მიუგო ნიკომ.

— რამდენი ხანია ტულისში ვარ, საქმეზე დაედექ!

— მაშ მალარიჩი გეკუთვინი!

— ძალიან კარგი, ჩემო ნიკო, აბა სადაც კარგი ლეინო გეგულებია, ხომ იცი დარდებს ლეინოში გააქარებებ...

თორმეტი დარევა ქალაქის საათმა. ქმრის ლოღინით გაბეზრებულ აიროს შვილნი მიეძინებინა, სანათისაგვის ჩაქწია და თვითონაც ჩასძინებოდა მაკიდაზე დაურღობილს. ხელცარიელი ნიკო ნელის ნაბიჯით მოდიოდა სახლისკენ.

ის იყო თავის საღამო ოთახს მიუახლოვდა, რომ მახლობელ შენობის მალალ სართულიდან მოისმა მზიარული სიცილ-ხარხარის, სიმღერა მოქეიფებისა. ნიკო ვამოხრეკა, შეჩერდა, ყურთ დაუგდო. სიმღერა შესწყდა, მაგრამ ჩქარა გაისმა როიალის ხმა, რომელსაც მოჰყვა ქალის ნაწი სიმღერის ხმა.

— დეე, იმზიარულეთ ჯერ კიდევ განცხობის ძენო, გამარჯვება მაინც ჩვენია, მშრომელი ხალხისა!— წარმოსთქვა ნიკომ და ოთახის კარი შელოღილინით: „მუშაე, მუშაე, აღსდევ!“

— სადა ხარ კაცო, მიიელი ლამე, სადა?!— შეეკითხა ჩარი ნიკოს.

— ლმერთმა რომ არ იცის მკითხველის თავი და ტანი!

— ჯამაგირი რა უყავ, ჯამაგირი?

— რა შენი ქუთის საქმეა?!

მიუგო ნიკომ და ჩამოიღრმობილი პალტო მიაგდო.

მარომ პალტოს ჯიბეები გასინჯა, მაგრამ აქ მხოლოდ რამდენიმე ცალი დაჰკუქულ-დახეული ბოინი მგდო.

— შე უღვთო, შენა, კიდევ შენს მუკელს ჩააყარე განა! რა პასუხს აძლევ ამ ბავშვებს?

— ხმა ჩაიწყვიტე, თორემ!..— შეუბღვირა ნიკომ და კონკის ძეღლებზე გადისშალათა.

მაროს ცრემლები მოსკდა, ბავშვები ფშვინავდნენ, მეორე სართულიდან კი კვლავ გაისმოდა ქალის სიმღერის ჰანგები, რომელიც ალოვდა ლამის სიჩუმეს...

ბ. მუშაბის პირველი შურ. „მუშა“

ტვილისის მუშებმა საკუთარი მეცადინეობით 1887 წ. დაიწყეს გამოცემა ხელთნაწერი ჟურნალის „მუშა“-სი. ამ ჟურნალში მართოდ მუშების შესახებ იწერებოდა წერილები. მისი გადამწერ. შემდგენი იყო მიხეილ მეტეხელი (1915 წ. გარ.), პირველ წელიწადს გამოიცა სულ 6 ლ. ი. ყველა ეს ნომრები მე მქონდა ერთად აკინძული.

1889 წ. ჩემს სახლში სცხოვრობდა ანარქისტ-ი ვარლამ ჩერქეზიშვილი. ამან ნახა ეს ჟურნალი, ძლიერ გაიხარა და მთხოვა—დამითხოვო. მე უთავაზე. ეს ქურთალი წაიღო ტ. ლონდონის მუზეუმს შესწარა. ასე რომ დღეს პირველი მუშური ჟურ. „მუშა“-ს ერთადერთი კოლექცია მხოლოდ ლონდონის სამეფო მუზეუმში ინახება, რომელ მუზეუმის ქართულ წიგნების განყოფილება 1905 წ. ასწერა პროფესორმა ალ. ხახანაშვილმა, რომელმაც მოიხსენა ჟურ. „მუშა“-ს ნომრების კოლექცია და ცნობა დაბეჭდა 1905 წ. ჟურ. „მოამბე“-ში.

ჟურ. „მუშა“-ს თანამშრომლები იყვენ: მიხ. ჩოღრიშვილი (სტალიარი,—დღეს ცნობილი მოღვაწე), არაქელა ოქუაშვილი, მეჩექმევა: ვანო ქუთრაიშვილი, აბ. ცხიშნაური, ივ. დოლოზაშვილი (ქართულის ფსევდ.), პეტ. პეტრიაშვილი, გრ. ბასილაშვილი (ფსევდ). ნორიელ სლესარი), მიხ. მეტეხელი (ჟურნალის „დამწერ-გადამწერი), ივ. მაისურაძე (ფსევდ ოყალ გალი), გ. დიაროვი (ფსევდ. „დორელი“) და მე. აქ ჩემი რამდენიმე წერილია მოთავსებული.

ზ. კვიციანიძე.

ქართული თეატრი

„ოტალო“ ტრადიცია ნ მით. უ. შექსპირის, ალ. იმედაშვილის გასტროლი. ხუთშაბათს, 13 დეკემბერს რუსთაველის თეატრის სცენაზე წარმოადგინეს უ. შექსპირის უკვლავი ტრადიცია „ოტალო“.

უ. შექსპირი უყვარს ქართველ საზოგადოებას, მის ნაწარმოებებიდან განსაკუთრებული სიმპატიებით და სიყვარულით სარგებლობს „ოტელო“. და ამით აიხსნება, ალბათ ის, რომ ამ საღამოს რუსთაველის თეატრის კედლები ძლივს იტყვდნენ მოზღვავეულ საზოგადოებას.

ოტელოს როლს ასრულებდა ბათომიდან საგასტროლოდ მოწვეული ალ. იმედაშვილი.

ალ. იმედაშვილი მწირთა მანაყვას ჩვენს საზოგადოებას ოტელოს როლში, ვინ უყვადვ ჰყო ქართულ სცენაზე სიყვარულის უსაღვრო ცეცხლით

ანთებული და ღრმა იქვით გულგანზარულ მეგობრის სახე.

ამ საღამოსაც ალ. იმედაშვილს არ უღალატნია თავის თავისთვის და თავიდანვე დაკვირვებული და მოხდენილი თამაშით მან შესძლო აუღიბო ტრილის გარძნობების დაპყობა და მოგადლოება.

თუმცა უნდა ითქვას, რომ პირველ ორ მოქმედებას აკლდა სიტყვობები, ალ. იმედაშვილი აქ რამოდენიმე მშრალი იყო.

მაგრამ დაწყებული მესამე მოქმედებიდან ალ. იმედაშვილმა სასენებით დაიპყრო როლი, აქ მისმა უძირო ტემპერამენტმა გადაიხეთქა ნაპირებიდან და მან განცდების და გრძობის მთელი გამა მოგვცა.

დიდის გრძობით ჩაატარა მსახიობმა უკანასკნელი მოქმედების პირველი სცენა: აქ ყოველი სიტყვა განცდილია, მსახიობი იტანჯებოდა ოტელის აფორიაქებულ სულის გრძობით და მასთან ერთად ეს ტანჯვა სწავდა სასენ აუდიტორიასაც.

ბოლო სცენის შთაბეჭდილებებს განეულებათ ალ იმედაშვილს ბრაიო არ მიუძღვის: ვენება მოიხსუსტებდნენ მისი თანამოთამაშე კოლეგები და ამიტომ ამ სცენამ ვერ დასტოვა სითანდო შთაბეჭდილება.

იავოს როლს ასრულებდა ა. ვასაძე. უნდა აღინიშნოს, რომ იავოს როლი არა ნაკლებ პასუხსაგება, ვიდრე ოტელისი; შეიძლება აქ ზოგიერთი ადგილებში უფრო მეტი სიძნელე იყოს ჩანარბული: იავო ა. ვასაძის გადმოცემაში ვერ არის დამაყვარებელი; მხატვრულის შრომ მან ვერ კიდევ ბევრი აკლდა.

მაგრამ სწახს, რომ მსახიობი რამოდენიმე მაინც დაახლოებია იავოს ბუნებას. ალაგ-ალაგ მსახიობს ჰქონდა ლამაზი შტრიხები: მაგალითად, მოხდენილად და მხატვრულს მხრივ სისწრაიო არის გადმოცემული ოტელისი; შეიძლება აქ ზოგიერთი მესამე მოქმედებაში. ა. ვასაძემ უეჭველათ ყურადღება უნდა მიაქციოს მიმიკას. ის მოიკოკლებს იავოს როლს დამთავრებულათ განსახიერებისათვის ამას უღიღისი მნიშვნელობა აქვს.

შვენიერი იყო გ. ანჯაფარიძე დეზდემონას როლში. ლამაზათ და სისწრაიო არის გადმოცემული ნაზ, გულბრყვიელი, სიყვარულის გარძნობით გამსქავული და უსამართლო შეურაცყავილ დეზდემონას სახე. ყოველი მისი სიტყვა გარძნობით იყო გამბეზარი და მისმა გულწრფელმა თამაშმა ბევრს სკრებლები მოგვარა თვალბეზ.

ქასიოს როლი არ არის მნიშვნელოვანი პიესაში. გ. დავითაშვილიც ჩვეულებრივი დაკვირვებული და გარძნობიერი თამაშით ხელს უწყობდა შთაბეჭდილების მოლოპობას.

მეტად სუსტნი იყვნენ დანარჩენნი შემსრულებელი.

დადგმა ახალს არაფერს იძლევა. მისაღებია დეკორაციების მაგვრათ ტილოების ხშირება. საერთოდ უნდა ითქვას, რომ შექსპირის მოღერისტიული სტილით დადგმა ინტერესს გამოიწვევს საზოგადოებაში. შ. ბ.—ძე.

სახალხო თეატრის 30 წ. იუბილე გაიმართა დღემკ. 9 სახალხო სახლში, ნაშუადღევს 1 ს. გადხედულ იქნა გარდაცვალა ნანაგადარ შოლვაყუთია—მ. დებურასი, ის. ძინაძისა და. შველიძის და სხ. სამოქალაქო პანაშვიდი. საღამო დაიწყო გ. ყურულიშვილის მისალოცი და სახალხო თეატრის მიღწეულობის დახმარებით სიტყვით. მისასალმებელი სიტყვა წარმოსთქვა მ. ცხაკაიამ, რომელმაც სახალხო სახლს მთავარბაზის სახელით დახმარება აღუთქვა. წარმოადგინო იქნა ი. გედევანიშვილის „მსხვერპლი“ (1 მოქ.) ნ. გოცირაძის რეჟისურაში, შემდეგ—სცენები ზოგიერთ სხვა და სხვა შემთავრეს პიესებიდან, რომლებიც კი 30 წ. განმავლობაში დადგმულა სხვ. თეატრის სცენაზე, იმის აღნიშვნით, თუ რომელ რეჟისორს დაუდგავს. (პირველი წარმოდგენა—„რაც ვინახავს—ვეღარ ნახავ“, და საერთოდ პირვანდელი პიესები—„ციმბრილი“, „პეპო“, „არსენა“ და სხ პირველად დაუდგამს იონკე იმედაშვილს, შემდეგ—სხვა პიესათა პირველად დადგმვლინი—ჯ. შათირიშვილი, ალ. წუწუნაია, ნ. გოცირაძე). შემდეგ განყოფილება საზეიმო იყო-სცენის შუაგულ მალღობზე უკან ისხდნენ ახლანდელი სცენის მუშაები, ერთი მხარეზე აწინდელი განმეობა, მეორე მხარეს—დღეღვატები. მიულოცეს საქალაქო, სახელმწიფო და საზოგადოებრივ დაწესებულებათა წარმომადგენლებმა (თითქმის 30 დღე) ქართულ, რუსულ, გერმანულ, თურქულ და სხ ენებზე. უსრუდეს კვლავ ნაყოფიერი მოღწეულობა. ქართულ დრამატ. სტუდიების წარმომადგენელი თვის მილოცვაში, სხვათა შორის, განასჯდა: განსაკუთრებით მივსალმები სახალხო თეატრის ვეტერანებს—იოსებ იმედაშვილსა და გიორგი ჯაბაურს, როგორც მის პირწერებელს.

მილოცვების დასრულების შემდეგ გაიმართა ნაღმი შოლვა დადიანის ტოლუმბაში, სადაც სიტყვით დაიწყო სახალხო თეატრის დამარცხელთაგანების (ვ. თევდორაშვილის, გ. ჯაბაურის და ი. იმედაშვილის) სადღეგრძელოებით. შემდეგ სადღეგრძელოება ითქვა დრამატურების (ტ. რამიშვილის, ი. გედევანიშვილის, შ. დადიანის, პ. ირეთელის, ნ. შიუკაშვილის და სხ.), რეჟისორების, სახ. თეატრის ნაამაგდარ მუშაკების, სცენის მოყვარეთა, ახლანდელი განმეობის—ს. ახვლედიანის და სხ. სიტყვით წარმოსთქვა: გ. ყურულიშვილმა, გ. ლასხიშვილმა, კ. ანდრონიკაშვილმა, ავ. ვასაძემ, ალ. იმედაშვილმა, გ. ლეკიშვილმა ან. ლითანიშვილმა კოთხობა და სხ. ნაღმიბა გათენებანდელ ვასტანა, ლილით ს. ახვლედიანის წინადადებით წარმართნენ ზურთის და დაუხის გვირგვინით ავგამოს აუდიტორიისკენ სახალხო თეატრის პირველი აქტისაკენ. კარიბჭე შეიძებს დადვის გვირგვინით. აქ სიტყვები წარმოსთქვა სხვ. თეატრის პირველი გამგეობის თავჯდომარემ ვ. თევდორაშვილმა, ნ. ქანკვეტაძემ, ი. მერტიველმა, ავ. ხორაჯამ, ი. იმედაშვილმა რომელთაც ის აზრი გამოსთქვა, რომ სახალხო თეატრმა მუშაობა გაათავიოყოს ავგალი აუდიტორიის მიტკარს მარამდიდრის ფიცარი ზედ წარწერით „სახალხო თეატრის პირველი აქტი“.

ამ დღისათვის სახალხო სახლი მწვანე ხეეულებით შემოკული იყო, ხალჩბრით მარათული (ერთს კოთხეში გამართულ პავილიონში გამოვიწყნოლ სცენის მოღვაწეთა სურათები) გასიკეთა „საიუბილეო კრებულში—სახალხო თეატრი“, დასურათებული და ერთდღიური გახ. „სახალხო თეატრი“

სხივი.

სავარეჯოში სამი წელიწადია რაც შესდგა მუღმივი დასი ალ. ბურთიაშვილის რეჟისურაში. დასი მართადაც ყოველ-კვირა წარმოადგენს. რეპერტუარი უმთავრესად როზიკინაული პიესებისგან შესდგებოდა, სახელდობრ: ი. გუჯუანიშვილის „მსხვერპლი“, „გადაკეპი“, ტრ. რამიშვილის პიესები და სხ. ნათარგნები: სტრიბურკის „პეპო“, ბელიოს „უშუშეკარინა“ და სხ. დასში შედიოდნენ ქქნი: ელ. ავალიშვილი, კ. გარსიაშვილი, ან. გარსიაშვილი, ელ. გოღერიძეშვილი, ლ. ვაჟაძე; მშენი: ბურთიაშვილი, ანუაშვილი, ქურდოვანიძე, ქელოვიძე, არინიშიძე და სხ. დასმა დიდი როლი ითამაში საზოგადოებრივ ცხოვრებაში, გაუწინა თეატრს მუღმივი მსმენელი, რადგანც მუშაობა ინტენსიული სწარმოება და პროვინციის სცენისათვის შედარებით მხატვრული იძლეოდა. ვინაიდან დასს არავითარი დამხმარება არცდღეა არსებობს, შეუძლებელი გახდა, მოთამაშეთა და ტექ იკურ პერსონალის დამკაყოფილება და დაის წევრების ნაწილმა თეატრის დასტოვა ზოგი სტუდიოში შევიდა. ზოგი ტყ. სახალხო თეატრში. ის დასი პროვინციისთვის, შედარებით შლიერია და დიდი შეცდომა იქნება მისი დახმობა. ამქმად სისტემატური წარმოდგენების წყაყენა შეუძლებელი გახდა და ეს კი ფოიად დამაღონებელია. საჭიროა ყურადღება მიექცეს როგორც ადგილობრივ, ისე ტფილისის აღმასკომის მიერ და ნივთიერი დახმარებაც აღმოვიჩინოს.

თეატრალი.

აკოვ პაკოპანი—წითელი ტალღები.

რ. კ. პ. ამ. ქ. სალონო კომიტეტის გამოსცემა. 1924 წ.

ეს წიგნი წარმოადგენს საუფეთესო ძღვენს შრიავლტანჯულ სომეხ-პროლეტარატის მრავალტანჯულ მგონისათვის; სასიხარულოა, აგრედე, რომ ამ წიგნი ქართულ მშრომელ მასის საშუალება ეძლევა გაეცნოს აქამოდ და ჩრდილულ, მგრამ დღეს უკვე საკმაოდ დაფასებულ პროლტარულ მგონის წებოქმედებას.

წიგნი გამოიცა რ. კლპაზის რედაქციით. თარგმნილ ლექსითა შორის აღსანიშნავი არი: ქალიძე გ. გის თარგმანი, 8 წიგნებში მოემიდან: ახალი დღე—გ. რძის და ი. იმედის თარგმ. უკუბო და დიდობი; ამ წიგნსაც არ დაკლებია კორექტურული შეცდომები.

სხვათა შორის, მე-30 გვ. მოთავსებულ ლექსი „მსხვერპლი“ (წიგნიდან: „26 კომუნარის ხსოვნა“) დათარგმულია 1908 წ. ის, ახალად შეცდომითა; იგივე ითქმის მე-35 და მე-36 გვერდებზე მოთავსებულ ლექსებს: „კუშეკა“ და „აქვე სით, ვადგებიო“ ის „შესას“.

დაჭედულია საუფეთესო კაღებზე და საკმაოდ სხეფილი; დართული აქვს მგონის სურათი, უაქსიმოდ და სხ. საინაოის წინასიტყვაობა. ფ. 50 კაპ. ჩერუარკო.

ა. კ. ბე.

ხელოვნების ქრონიკა

თ ე ა ტ რ ი.

რ. სალაყაისი, —სახალხო თეატრის დამსახურებულ სკენის მოყვარეს —სახალხო თეატრის იუბილეს დამეს, წარმოდგენის დროს, დამლა დემართა.

ნაძალადევის თეატრში შემდგარ დასს ხელმძღვანელობს დ. ჩარკიანი, განაგებს მთავარსახელოსნოს კულტანყოფილებს, წარმოდგენები კვირაში ორჯერ იმართება.

სოციალურ აღმშენებელთა წარმომადგენლის თან დიარსდა ახალი ქართ. დრამა, დასი, რომელიც სისტემატიურად გამართავს ქართულ წარმოდგენებს კვირაში ორჯერ, განსაკუთრებით ახალგაზრდობისა და ბავშვებისათვის. დასის შემადგენლობა: მარგო, მ. ქართველიშვილი, გულნარა, ზამთარაძე, ვარდლოშვილი, კობელი, მქედლოშვილი, ისკანდერი, ჯალაძე, წერეთელი და სხ.

ახალსენაკში ერთი ღუმელი შემადგენლობით აშენდა სათეატრო დარბაზი (სადაც 800 აკაცი ეტევა) და მოეწყო წარმოდგენების მართვადანს ხელმძღვანელებზე მისი ოფისი. თარაღაშვილი და ექიმი სამ. კეკელია. კვირაში ორი წარმოდგენა იმართება სისტემატიურად.

ჭიათურის დრამატ. დასი ინახება შავი ქვის მრეწველთა ყრილობის ხარჯზე. დასშია: ხონელი, მურუსიძე, ანკარა და სხ.

მეტყვეთა კლუბი ორთაქალაში მეტყვეთა თაოსნობით მოეწყო. პირველი წარმოდგენა ს. აუშტროვის თაოსნობით და ევ. კულუშაშვილის რეჟისორობით გაიმართა ნოემბრის 7. მას შემდეგ დროგამოშვებით იმართება წარმოდგენები, ადგილობრივ სკენის მოყვარეთა მონაწილეობით.

ავღაბრის კლუბში (ყოფილი არაქსიანისეფელი თეატრი) უწინ ხშირად იმართებოდა წარმოდგენები თითქმის წელიწადია —ქართული წარმოდგენები არ იმართება. ამჟამად სომხურ ოპერეტის სლვამს გ. ფირთაშანი, კვირაში თითქმის სამჯერ. ამ წინაზე ქართულად დასდა „არშინ მალ-აღანი“ სომხ მსახიობთა მონაწილეობით, რომელთაც ქართული არ ესმოდა და თავისი დამახინჯებული ლაპარაკით ხალხში სიცილის მეტეს არას იწვევდენ. საჭიროა აქ მოეწყოს ქართული დრამ. დასი. საამისო ძალები მოიაზებთან კიდევ და მათ მოძებნა უნდა.

მ შ ხ ი კ ა.

მუშა მომღერალთა გუნდი შესდვა ნაძალადევის თეატრში რკინიგზის მთავარსახელოსნოს მუშათვან. გურდეს თაოსნობის კულტანყოფილება. ლობტრად მოეწყულია კომ. გ. სვანიძე. გუნდში 110 ქალ ვაჟია. სახელოსნოს მუშა ვაჟებს ვარდა, ვარეშე ქალებიც მონაწილეობენ.

კომპ. გ. სვანიძემ დასწერა სარვეოლიუტო სიმღერა „შვილი ნოემბერი“ და რკინიგზის მუშებს უძღვნა.

„მუსიკის თეორია“, სკოლებში სახმებრილო სახელმძღვანელო, შეადგინა კომპ. გ. სვანიძემ.

მ შ ვ რ დ ო ბ ა

ევ. ნინოშვილის თხზულებანი, დასტრიათებული, ერთ ტომად გამოვა სახელმწიფო გამომცემლობის მიერ დაბეჭდილი. წიგნს დაიერვის წერილები: ფ. მახაიაძის „ევ. ნინოშვილის დრო“, რაქ. კალაძის —„ევ. ნინოშვილის ბიოგრაფია“, ევ. გომართლის —„ლიტერატურული მიმოხილვა“, მოიანებანი, მიწერ-მოწერა და სხ.

სახალწლოდ გამოვა: მსახიობთა კავშირის უფრ. „სახიობი“, ი. გრიშვილის —„ლილა“, № 8.

ახალი რომანი —ქრდილოეთის ტალღები ანუ დედა კონია დასწერა თ. ნილაიოვმა (ნასიძემ), 4 ნაწ. შეიცავს დაახლოებით 800 დე გვერდს და ასურათებს საქართველოს მე 9 საუკ. მკორე ნახევრიდან განმთავისუფლებულ მოძრაობამდე; მსატვერულად აღწერს განსაკუთრებით ქიზიყს, საერთოდ ქართველთა ყოვე ცხოვრების ყოველ მხარეს, სოფელსა და ქალაქს, ქართველთა სხვადასხვა წოდებასა და დიდის ხალისით იკითხება. როგორც გვეთხრეს, რომანი საშაქთო ადგილს დაიჭერს ქართულ მწიგნობრობაში.

„ჩიარაღანი“ ვაზ. „კომუნისტი“-ს დამატებით ლიტერატურული ფურცელი № 2, გამოვიდა. ნომერში მოთავსებულია ლექსები, მოთხრობები, წერილები და სხ.

უ ც ხ ვ რ ე ბ ა

ს. ვ ა რ ა ნ ბ ი თ ი.

— **„თანამედროვე რომანის“** კონკურსზე, რომელიც გაიმართა მიმდინარე წელს ახალგაზრდა ავტორების ხელთაწერების გამოქვეყნებისათვის ხელის შესაწყობათ, მიესაჯა პრემიები: 1-ლი მ. ლორენსე, 2 რე ნ. ყორყს და ლ. ანდერას.

— **აკადემიურ პრემიის** მისაღებათ თავისი რომანები წარადგინეს ალფონს დე-შატობრიანმა და როლანდ დრეჟესემსა. პრემია მიესაჯა შატობრიანს რომანისთვის „Le Briete“.

— **ნეის პრემია**, რომელიც ეძლევათ „ფორბითა და შინაარსით ყველაზე უფრო ორიგინალური თხზულებების ავტორებს“, მიმდინარე წელს მიესაჯა ალფონს სებეს მისი ფილოსოფიური თხზულებისათვის.

— **ანდრე ჟიდმა** გამოუშვა წიგნი: „დოსტოევსკი“. ზოგიერთმა წერილებმა დოსტოევსკის შესახებ დიდი ინტერესი გამოიწვია საფრანგეთში.

ცნობილი ფრანგმა მწერალმა რომენ როლანმა დასწერა ახალი რომანი: „ანეტ და სილია“, პირველი წიგნი ცკლად —„მომხბილელი სული“.

„ანეტა და სილია“ ეს არის ორი ქალწულის —დების ისტორია. პირველი, უფროსი და, მხოლოდ მამის სიკვდილის შემდეგ იგებს მეორე,

უმცროსი დის არსებობის შესახებ. უფროს დაში (ანნეტა) იღვიძებს მწყავი, თითქმის ავადმყოფური სიყვარული უმცროს დისადმი (სილვია), რომელიც დაუღვარა, მზიარულ და ცხვირ „პარიზის ნამდვილ შელს“ წარმოადგენს. უმცროსი უპასუხებს დის სიყვარულზე, მაგრამ როგორც კი პარიზონტზე ჩნდება მამაკაცი, დებს შორის იწყება რთული, პსიქოლოგიური თამაში, რომელიც ზოგჯერ ბრძოლის ხასიათს იღებს. ამ თემას დათმობილი აქვს რომანის პირველი ნაწილი. მეორე ნაწილში ანნეტა დამოუკიდებლად სჭრის სიყვარულის პრაიმტემს, რომელიც მის წინაშე პირველად დაისვა.

„ღვიწყბული“

„ატლანტიდას“ ავტორმა პიერ ბენუამ დასწერა ახალი რომანი „ღვიწყბული“... რუსეთის სამოქალაქო ომის ისტორიიდან. რამდენადაც საინტერესოა პ. ბენუას „ატლანტიდა“ და ვასწავლებლებს მისი ფანტაზია, იმდენად სუსტია მისი ახალი რომანი, ოადან ავტორის სრულიად არ იცნობს რუსეთს და არც იმ მხარეს, სადაც რომანის, მოქმედება სწარმოებს.

რომანის შინაარსი მოკლევით ასეთი:

ფრანგი ოფიცერი, მონაწილე ერთ-ერთი რაზმის, რომელიც ვაგზაინი იყო კავკასიაში სომეხების დასაცავად ოსმალების მტეკობისაგან, ჩამორჩა თავის რაზმს და დაქანდა ერთ სადღაც მიყრუებულ ადგილში. დილით ეს ხედავს ჯერ არ ნახული ჯარის ესკადრონის, ფაშაბან ქედებში, რომლებიც მისთვის ის რაპორტ ქვეყანაში—ოსმალურის რესპუბლიკაში, რომლის ფართი 3,000 კაციისაგან შედგება.

მსკდომები—აღმოსავლეთის ტომია. ყველანი საუცხოვოდ ლაბარაკობენ ფრანგულ ენაზე და სკანებ მხოლოდ შაშვინთვის. რესპუბლიკას სათავეში უდგას კომისარია საკუ.

ოფიცერს ერთსა და იმავე დროს შეუყვარდება ოსმალური დედოფალი და ფრანგი მხაიობი ქალი, რომელიც რესპუბლიკის დედა-ქალაქში მონაწილეობას იღებს კოლდელის პისეგში. მან არ იცის მის მისცეს უპირატეობა.

მოლოს და ბოლოს ის ახეობებს მეფის გვარულობის ბრილიანტების გატაცებას, რომელთა ხელში ჩაგდება სურდათ კომისარებს, და აპირებს გაქცევას ოსმალური დედოფალთან თუ ფრანგ ავტორისასთან, მაგრამ... მოლოდინული გულგრილება პირტაგს ამ მზიარულ სინაზარს... ასე იწყება მზიარული რომანები პარიზის კაფეებში.

რუსეთი.

სრულიად რუსეთის მწერალთა კავშირმა შეამფარაშობა აღძრა ცნობილი რუსი მწერლის ლეონიდ ანდრეევის ნემზის „ნეიგოლა“—დან (ფინეთი) მოსკოვში გადმოტანის და მოსკოვში მისი სახელობის მუზეუმის დაარსების შესახებ.

რუმი მზატვარი კ. ტერეშკოვიჩი სწერს წიგნს: „პიკასო და მისი გავლენა თანამედროვე მხატვრობაზე“. მოსკოვში უკვე იბეჭდება მისი წიგნი „მხატვრობა და კინო“.

რუმი პოეტი ანდრეი ზელი ამუშავებს თავის „მოგონებებს ა. ბლოკზე“. წიგნი 7 ტომისგან შე-

სდგება. წიგნი წარმოადგენს არა მოგონებებს ბლოკზე, ვიწრო მზიარებლობით, არამედ იმ ორი მიჯნის დახასიათებას, რომელთა მიჯნაზე ცხოვრობდა განსვენებული პოეტი.

რუსმა ემიგრანტმა პოეტმა ივანე სევერიანინმა სახელოვანად გამოისცა თავისი წიგნი— „ტიტანის ტრაგედია“.

„შეყვარებული დონ-ჟუანი“ ა. ლუნჩარსკიმ რ. ს. ფ. ს. რ. ვანათლების სახალხო კომისარმა დასწერა ახალი პიესა „შეყვარებული დონ-ჟუანი“, რომელიც ახლო ხანში დაიდგება მოსკოვის თეატრ „კომედიას“.

მოსკოვის „ღიღი დრამატიული თეატრის“ წილის თავი ამ ახლო ხანში სრულდება. ამისთვის იმართება იუბლეი. საიუბლეოთ გამოიკვეთილი იქნება საეკილოური კრებული, რომელშიც, სხვათაშორის, დიდი ადგილი დათმობა პოეტ ა. ბლოკს, განსვენებული პოეტი დიდ მონაწილეობას იღებდა თეატრის მუშაობაში.

ვ. ბრიუსოვის დაბადებიდან 50 წ. შესრულებების აღწერა

აღწერისათვის დეკემბრის 17 გაიმართა იუბლეი. საიუბლეო კამიტეტმა დადგინა აღმოსავლეთში სახალხო კომისარების კომისარიატის წინაშე ვ. ბრიუსოვისათვის რესპუბლიკის დამხმარებელი პოეტის სახელწოდების მინიჭების შესახებ.

დეკემბრის 17 დიდ აკადემიურ თეატრში გაიმართა სახეობა სტალინის საპატეჟაეცელო. შესავლელ სიტუაცია განათლების სახალხო კომისარია ა. ლუნჩარსკიმ.

სადამოს დრამატული ნაწილში მოსკოვის კამერული თეატრმა დასცა 1 მოქმედება ტრაგედია— „ფერია“, მეიერჰოლდის თეატრმა დასცა ორი მოქმედება ბრიუსოვის ტრაგედია— „მზა“.

შედეგ სამეცნიერო, აკადემიური, პატარა და სხვა თეატრებს მს ხიბუბად და აგრევედ მოსკოვის პოეტების ფრანგულსავე წაიკითხეს იუბლეოს დღეებში.

სადამოს ქორეოგრაფიული ნაწილში მონაწილეობას იღეს ასევე დონ-ჟუანი, გელტარმა და ინი ჩახუტაიას სიტუაცია.

სომხეთი.

სომხეთის სახალხო კომისარია საბჭოთა დადგინა ცნობილი რუსი პოეტის ვ. ბრიუსოვის დაბადებიდან 50 წ. აღწერისათვის, მისი სომხეთის ლიტერატურის წინაშე განსაკუთრებული დამხმარების გამო, უტომოს ბრუსოვის სომხეთის სახალხო პოეტის წოდება და დანიშნა იუბლეოსის სახელობის ორი სტიპენდია.

პიეტი

„წითელი ეშაქუნები“ მოსკოვში. საქართველოს ვაიით, კომისარიატის მიერ გადაღებულმა სერიაში— „წითელი ეშაქუნები“ დიდ უფროსი მოხატინა მოსკოვში. 22 მომენტის სერიათის წყნარის დროს კიოს ეკლემი ხანარებად აბლოდისმენტებისაგან.

„საქართველოს სახელმწიფო მუქველობას უკვედმზავ დახმარება ესაბორობა“,—ასე სწერს მოსკოვის „მხეტიკა“ში მ. ზეჩასნიკი.

ნიკოლოზ კურბოვის ცხოვრება და აღმუშავება.

„კიროსტორ“ წყდება რუსი მწერლის ოლია ტრენბურგის რომანის „ნიკოლოზ კურბოვის ცხოვრება და აღმუშავება“ გადაღებას.

„კანცლერი და ზენკანდო“ უკრაინის განათლების კომისარიატის კინო-სექციამ უკვე დაამთავრა ლუნჩარსკის მისის „კანცლერი და ზენკანდო“-ს გერმანულ გადაღებას. სტრუთ დასცდა რეჟისორმა გარდინგმა.

რედაქტორი: იოსებ იმედაშვილი.
გამოცემელი: იმში დაჭარბოთა

შრომის არტელი „ახალი წრე“.

ყველაფერი

ელემენტარული გამოყენებისათვის

გოფურები

დრეკადიანი საღებავები

და

ს ი ნ ა თ ლ ი ს.

აქვები და შეკეთება

შენიშვნების

თავისუფლების მოქმედი № 1.

დასახირობებულ

გოგარა

ტექნიკური

სააღმშენებელი

„სსტდგმსლი“

Comptoir general
technique

„SATDAMNADI“

Appareillages

Electrique,

Applications

Electromechanique,

Machines

Electrique.

Place de liberte № 1.

წიგნების გამოცხადებითი ამხანაგობა

„სოციალისტი“-ს

წიგნის პალატა

იყიდება ყოველგვარი სახელმძღვანელო წიგნები, ახალი და ნახშირი ქართულსა და რუსულ ენაზე.
მისამართი: გიორგევის ქუჩა № 5. დარაბა № 1113.

ომში დაკრძალთა შრომის არტელ „ახალ წამ“-სთან დაარსებული

საგანმანათლებლო საქცია

„კულტურა“

მიზნით ისახავს სახელგამის და სხვათა მიერ გამოცემულ წიგნების გავრცელებას ინვალიდთა ორგანიზაციებში და ხალხის ფართო მისებში. წიგნების საწყობი—„თეატრი და ცხოვრება“-ს რედაქციაში (დროებითი ბინა—რუსთ. პროსპ. № 10, ეზოში). 4-3

გვიჩვენი ა. პიკელნი გვიჩვენი

რუსთ. პროსპ. № 12

საზოგადოების უქანასქნელ მოღობით

პარიზის და ლონდონის

ჭურჩალების მიხედვით სრულდება დაკვეთა მხატვრულის გემოვნებით. იქვე მიიღება ყოველგვარი სამუშაო

განვალყოფის ნიშთაგვა.